

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZİ

AFRO-AMERİKAN EDEBİYATINDAKİ MİTLERİN, EFSANELER VE
GELENEKSEL HİKAYELERİN GÜNÜMÜZ YAZARLARIN ESERLERİNE
YANSIMALARININ İNCELENMESİ

BEYZANUR DEMİR EMBİAYOĞLU

İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI
ANABİLİM DALI

MAYIS 2025

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AFRO-AMERİKAN EDEBİYATINDAKİ MİTLERİN, EFSANELER VE
GELENEKSEL HİKAYELERİN GÜNÜMÜZ YAZARLARIN ESERLERİNE
YANSIMALARININ İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN
Beyzanur Demir EMBİAYOĞLU

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Zeki EDİS

Van 2025

KABUL VE ONAY

Beyzanur Demir EMBİYAÖĞLÜ tarafından hazırlanan “ Afro-Amerikan Edebiyatındaki Mitlerin, Efsaneler ve Geleneksel Hikayelerin Günümüz Yazarların Eserlerine Yansımalarının İncelenmesi (An Examination of Myths, Legends and Traditional Stories in African American Literature and Their Reflection in The Works of Contemporary Writers) ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.	
Jüri Üyeleri	İmza
Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Zeki EDİS Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ABD Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.	.....
Başkan: Doç.Dr. M. Metin BARLIK Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ABD Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.	.....
Üye: Dr. Öğretim Üyesi Şahin KIZILTAŞ Bitlis Eren Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ABD Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.	.....
Üye : Unvanı Adı SOYADI Üniversite Adı, Anabilim Dalı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.	.....
Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Üniversite Adı, Anabilim Dalı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.	.....
Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Üniversite Adı, Anabilim Dalı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.	.....
Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Üniversite Adı, Anabilim Dalı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.	.....
Tez Savunma Tarihi:	23/05/2025
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum. ..... Doç. Dr. Ercan ÇALIŞ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü	

ETİK BEYAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. (23/05/2025)

Beyzanur Demir EMBİYAOĞLU

Yüksek Lisans Tezi
Beyzanur DEMİR EMBİYAOĞLU
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Mayıs, 2025

**AFRO-AMERİKAN EDEBİYATINDAKİ MİTLERİN, EFSANELER VE
GELENEKSEL HİKAYELERİN GÜNÜMÜZ YAZARLARI ESERLERİNE
YANSIMALARININ İNCELENMESİ**

ÖZET

Bu çalışma, Afrika'dan Amerika'ya zorunlu göçle başlayan Afro-Amerikan kimliğinin tarihsel, kültürel ve ruhsal evrimini incelemektedir. Araştırma, transatlantik köle ticaretinin etkileriyle şekillenen Afrika kültürel pratiklerinin, Yeni Dünya'da dirençli ve dinamik bir kimlik yapısına dönüşümünü vurgulamaktadır. Disiplinler arası bir yaklaşım benimsenerek, Afro-Amerikan mitolojisi, dini inançları ve kültürel anlatıları ele alınmakta; Afrika ruhaniyetinin Amerika kıtasındaki korunumu ve yeniden yorumlanması incelenmektedir. Temel temalar arasında Vodun, Hoodoo ve Santería gibi Afrika kökenli dini sistemlerin Hristiyan unsurlarla senkretik bir şekilde harmanlanması; Anansi ve Br'erRabbit gibi mitolojik figürlerin, direniş ve kültürel sürekliliğin sembolleri olarak benimsenmesi yer almaktadır. Ayrıca, kutsal hayvanlar, doğa ruhları ve hilekâr arketiplerin Afro-Amerikan mitolojik yapısındaki önemi de vurgulanmaktadır. Araştırma, aynı zamanda Siyahi kiliselerin sosyokültürel işlevini ve ruhani geleneklerin Sivil Haklar Hareketi sürecinde politik bir araç olarak dönüşümünü incelemektedir. Sözlü gelenekler, spirituals (ruhani şarkılar), gospel müziği ve kültürel direnişin kalıcı mirası üzerinden, Afro-Amerikan kimliğinin sistematik baskılara rağmen nasıl ayakta kaldığı ve evrildiği açıklanmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, kültürel direnç, kimlik inşası ve Afro-Amerikan topluluğunun tarihsel deneyimlerinin ışığında, miras ve uyum arasındaki karmaşık ilişkiye katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ruhanilik, kültürel miras, Kimlik, Büyü, İnanç,

Sayfa Sayısı: VII +66

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Zeki EDİS

M.Sc. Thesis
Beyzanur DEMİR EMBİYAOĞLU
VAN YUZUNCU YIL UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTION
May,2025

**AN EXAMINATION OF MYTHS, LEGENDS AND TRADITIONAL STORIES IN
AFRICAN-AMERICAN LITERATURE AND THEIR REFLECTION IN THE
WORKS OF CONTEMPORARY WRITERS**

ABSTRACT

This study delves into the historical, cultural, and spiritual evolution of African American identity, tracing its origins from the transatlantic slave trade to contemporary cultural expressions. The research examines the impact of forced migration from Africa to the Americas, emphasizing the transformation of African cultural practices into a resilient and dynamic identity framework. Through an interdisciplinary approach, the study explores Afro-American mythology, religious practices, and cultural narratives, highlighting the adaptation and preservation of African spirituality in the New World. Key themes include the syncretic blending of Vodun, Hoodoo, and Santería with Christian elements, as well as the significance of mythological figures such as Anansi and Br'er Rabbit as symbols of resistance and cultural continuity. The role of sacred animals, nature spirits, and the embodiment of trickster archetypes are discussed as essential components of the Afro-American mythological framework. Additionally, the research investigates the sociocultural function of Black churches and the transformation of spiritual traditions into political tools during the Civil Rights Movement. By analyzing oral traditions, spirituals, gospel music, and the enduring legacy of cultural resistance, this study seeks to understand how Afro-American identity has persisted and evolved amidst systemic oppression and cultural displacement. Ultimately, the research contributes to the discourse on cultural resilience, identity formation, and the complex interplay between heritage and adaptation within the African American community.

KeyWords:, Spirituality,CulturalHeritage,Identity,Belief, Magic

Quantity of Page: Viii+66

Supervisor: Assit. Prof. Dr Zeki EDİS

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	1
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	3
ÖN SÖZ	4
GİRİŞ	5
1. AFRİKADA MİTOLOJİ.....	11
1.1. Batı Afrika ve Orta Afrika Mitolojileri	11
1.2. Trickster Figürü	12
1.3. Köleler Arasında Mitlerin ve Halk Hikâyelerinin Sözlü Aktarımı	13
1.4. Şarkılar, İlahiler, Kodlu Dil ve Afrika Mitolojisinin Temelleri	14
1.4. Afro-Amerikan Mitolojisi ve Edebiyat	16
1.4.1. Toni Morrison ve Mitolojik Anlatı	17
1.4.2. Zora Neale Hurston ve Mitolojik Perspektif	18
2. AFRO-AMERİKAN MİTOLOJİSİNDE ÖNE ÇIKAN TEMALAR	19
2.1 Ruhlar ve Atalara Tapınma	19
2.2 Trickster (Hilekâr) Karakterler: Anansi ve Br'er Rabbit	20
2.3 Kutsal Hayvanlar ve Doğa Ruhları	21
3. AFRO-AMERİKAN DİNÎ İNANÇLARI VE UYGULAMALARI VODUN, HOODOO VE SANTERÍA: AFRİKA KÖKENLİ DİNÎ SİSTEMLER.....	23
3.1 Vodun ve Louisiana Voodoo'su	23
3.2 Vodun'un Yeni Dünyaya Taşınması ve Dönüşümü.....	24
3.3 Hoodoo'nun Oluşum Süreci ve Temelleri	24
3.5 Hoodoo'nun Sembelleri ve Uygulamaları	25
3.6 Santería ve Katolik Etkileşimi	25
3.7. Orisha ve Azizler: Birleştirici Eşleştirme	26
3.8. Ritüeller ve Uygulamalar	26
4. HRİSTİYANLIK VE AFRO-AMERİKAN DİNÎ GELENEKLERİ	28
4.1 Siyahi Kiliselerin Rolü.....	28
4.2. 19. Yüzyıl Siyahi Kiliselerin Kurumsallaşması	28
4.3. Siyahi Kilisede Vaaz, Müzik ve Topluluk Dinamiği	29
4.4. Afro-Amerikan Hristiyanlığında Mistisizm ve Mucizeler	29
4.5. Gospel ve Ruhsal Müziklerin Dinsel Boyutu.....	31
4.6 Yirminci Yüzyılda Gospel Müziğın Yükselişı.....	32

4.6.1 Afro-Amerikan Müslümanlar ve Tarihçesi	33
4.6.2 Nation of Islam ve Etkileri	34
4.6.3 Rastafaryanizm'in Afro-Amerikan Kültürüne Yansımaları	35
5. AFRO-AMERİKAN HALK HİKÂYELERİ VE EDEBİYATI.....	37
5.1 Sözlü Gelenekten Yazılı Edebiyata Geçiş	37
5.2 Kölelik Dönemi Hikâyeleri ve Efsaneleri	38
5.3 Harlem Rönesansı ve Afro-Amerikan Mitlerinin Modern Yansımaları	39
5.4 Öne Çıkan Karakterler ve Figürler	40
5.5. Br'er Rabbit. (Tavşan Kurnazlığı)	41
5.6. Büyük Anne (Wise Old Woman) ve Şifacı Figürleri	42
6. KÜLTÜREL VE SANATSAL YANSIMALAR.....	44
6.1 Afro-Amerikan Mitolojisinin Müzik ve Dansa Etkisi	44
6.2 Blues ve Jazz'de Mitolojik Temalar	44
6.3 Gospel ve Ruhsal Ayinler	45
6.4. Afro-Amerikan Kültüründe Ritüeller ve Bayramlar	45
6.5. Kwanzaa ve Gelenekleri	46
6.6. Ayinler ve Ruhsal Toplanmalar	46
6.7. Kwanzaa'nın Yedi Prensibi: Nguzo Saba	47
6.8. Kwanzaa'nın Sembolleri	48
6.9. Kwanzaa Ritüelleri ve Kutlamalar	48
6.10. Modern Kwanzaa Kutlamaları	49
6.11. Ayinler ve Ruhsal Toplanmalar	49
6.12. Gospel Müziği	49
6.13. Trans ve Ruhani Deneyimler	50
6.14. Vodun ve Santería Ayinleri	50
6.15. Kimlik İnşasında Rolü	51
6.16. Afro-Amerikan Kültürünün Geleceği ve Küresel Etkileri	52
6.17. Modern Dünyada Afro-Amerikan İnançları	53
6.18. Küresel Popüler Kültür İçindeki Yeri	54
SONUÇ	55
KAYNAKÇA	57
ÖZGEÇMİŞ	63
TEZ ORJİNALLİK RAPORU	64

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

BLM

Black Lives Matter

NOI

Nation of Islam

ÖN SÖZ

Bu tez, Afro-Amerikan edebiyatının köklerinde yer alan mitlerin, efsanelerin ve geleneksel hikâyelerin, günümüz Afro-Amerikan yazarlarının edebi üretimlerinde nasıl yeniden yorumlandığını ve dönüştürülerek nasıl kullanıldığını incelemeyi amaçlamaktadır. Sözlü kültür geleneğine dayanan Afro-Amerikan anlatıları, kölelik, ayrımcılık, kimlik ve direniş gibi tarihsel ve toplumsal bağlamlar içerisinde şekillenmiş; kuşaktan kuşağa aktarılan anlatı öğeleriyle edebiyata özgün bir derinlik kazandırmıştır.

Afro-Amerikan edebiyatının zengin anlatı evreninde yapılan bu yolculuğun, hem kültürel mirasın önemini kavramaya hem de edebiyatın dönüştürücü gücünü anlamaya katkı sağlamasını umut ediyorum

Yüksek lisans sürecim boyunca kıymetli bilgi, birikimleriyle yol gösterici olan değerli danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Zeki EDİS'e sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım. Bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan, her zaman desteğini hissettiğim, hakkını asla ödeyemeyeceğim aileme ve çok sevgili eşime sonsuz teşekkür ederim.

Beyzanur DEMİR EMBİYAOĞLU

Mayıs/2025

GİRİŞ

Afro-Amerikan kimliğinin tarihçesi, yalnızca bir etnik grubun geçmişini değil, aynı zamanda dünyanın en büyük demokrasilerinden biri olarak kabul edilen Amerika Birleşik Devletleri'nin çelişkili tarihini de yansıtır. Bu kimlik, köle ticaretinin travmalarıyla şekillenmiş, sistematik ayrımcılıkla sınılanmış ve kültürel direnişin gücüyle yeniden inşa edilmiştir. Afrika'dan Amerika'ya zorunlu göç, yalnızca fiziki bir yer değiştirme değil, bir varoluş biçiminin dönüşümüdür. Bu süreç, bireysel ve kolektif hafızada silinmeyen izler bırakmıştır. Köle ticaretinin başlamasından önce Afrika, farklı toplulukların bir arada yaşadığı, zengin kültürel yapıya sahip geniş bir coğrafyaydı. Özellikle Batı Afrika bölgesi, köle ticaretinin temel kaynağı haline gelmiştir. Bu bölge; Yoruba, Hausa, Ashanti, Mandinka gibi etnik grupların kurduğu krallıklarla doluydu. Bu toplumlar arasında gelişmiş sosyal yapılar, ticaret ağları, zanaatkârlık ve tarım sistemleri vardı. Her biri kendine has dil, inanç sistemi ve toplumsal düzen barındırıyordu. Avrupalı tüccarlarla temas öncesinde bu toplumlar arasında esir alma ve köleleştirme uygulamaları vardı; ancak bu pratikler, savaş sonrası alınan esirlerle sınırlıydı ve genellikle topluma entegre edilerek kölelik biçiminde değil, hizmet ilişkileri temelinde sürdürülüyordu. Avrupalıların Atlantik kıyılarına gelmesiyle bu yapı, ticari bir sömürü sistemine dönüşmüştür. 15. yüzyılın sonlarında Portekizliler öncülüğünde başlayan köle ticareti, kısa sürede İngiltere, Fransa, Hollanda ve İspanya gibi diğer Avrupa ülkelerinin de dahil olduğu büyük bir ekonomik ağ haline geldi. Bu sistemde, Afrika'dan köleleştirilen insanlar Amerika kıtasındaki kolonilere zorla gönderiliyor, karşılığında Avrupa'dan gelen sanayi ürünleri ve Amerika'dan temin edilen şeker, pamuk, tütün gibi hammaddelerle üçlü bir ticaret döngüsü oluşuyordu. Bu döngü, literatürde "Üçgen Ticaret" olarak bilinir. En korkunç aşamalardan biri, köleleştirilen insanların Atlantik Okyanusu'nu geçerek Amerika kıtasına taşındığı süreç olan "Orta Geçiş" (Middle Passage) idi. Bu geçiş sırasında insanlar, gemi ambarlarında zincirlenmiş halde, havasız ve dar alanlarda haftalarca yolculuk etmek zorunda kalmışlardı. Açlık, susuzluk, hastalık ve kötü muamele nedeniyle birçok insan bu süreçte hayatını kaybetmiştir. Hayatta kalanlar ise insanlık dışı koşullarda çalıştırılmak üzere "Yeni Dünya" olarak ünlenen Amerika kıtasının çeşitli yerlerinde

yaşamlarına devam etmek zorunda kalmışlardır. Bu zorlu süreçten sağ kurtulan Afrikalılar, özellikle Karayipler, Brezilya ve ABD'nin güney eyaletlerinde, tarım kolonilerinde istihdam edilmişlerdir. Tütün, pamuk ve şeker kamışı plantasyonları bu gelen siyahilerin iş gücüne dayalıydı. Kölelik sistemi kısa sürede hem ekonomik hem de yasal anlamda kurumsallaşmıştır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde kölelik, "Black Codes" adı ile çıkartılan yerel yasalarla 17. yüzyıldan itibaren hukuki bir statü kazanarak, siyahilerin tüm temel haklardan mahrum bırakılmasını meşrulaştırdı. Afrikalıların aile yapısı parçalanıyor, farklı diller konuşan bireyler bilinçli olarak bir araya getirilerek kendi aralarında iletişim kurmaları engelleniyordu. Bu durum kültürel aktarımın kesilmesine ve bireylerin kimliksizleştirilmesine yönelik sistematik bir politika halini almıştır. Köle sahipleri, Hristiyanlaştırma uygulamalarıyla da bireylerin inanç sistemleri bastırmaya çalışılmıştır. Köleliğin getirdiği travma yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda psikolojik ve kültürelde olmuştur. Ailelerinden, dillerinden, tanrılarından koparılan insanlar, yeni bir dünyanın içinde görünmez bir hayatta kalma mücadelesi vermek zorunda kalmışlardır. Ancak bu durum mutlak bir teslimiyet anlamına gelmiyordu. Pek çok köle, çeşitli yollarla direniş gösterdi. Bazıları çalışmayı yavaşlatarak ya da araç gereçleri bozarak pasif direniş sergilerken, bazıları açık ayaklanmalara kalkışmıştır. Afrikalıların kurduğu Maroon toplulukları, kaçan kölelerin ormanlık ya da dağlık bölgelerde kurduğu bağımsız yaşam alanlarıydı. Bu topluluklar hem fiziksel hem de kültürel direnişin sembolü haline gelmiştir. Bu topluluk bireyleri arasında özlü kültür yoluyla aktarılan masallar, şarkılar, halk hikâyeleri ortak bir hafıza yaratmıştır. Bu hafıza, daha sonraki Afro-Amerikan kuşaklar için kimlik oluşturma sürecinin temel taşlarından biri olmuştur. Kölelik, Afrikalıların kültürel mirasını bastırmayı hedefleyen sistematik bir yapıya sahiptir, ancak; bu baskıya rağmen birçok Afrikalı, köleliğin en karanlık dönemlerinde dahi kültürel unsurlarını yaşatmanın yollarını bulma gayreti içine girmiştir. Afrika'dan taşınan inanç sistemleri, müzik, ritüeller ve anlatı gelenekleri zamanla yeni bir form kazanarak Afro-Amerikan kültürünün temelini oluşturur. En dikkat çeken unsurlardan biri siyahi kiliselerin oluşumudur. Baptist ve Metodist geleneklerin etkisiyle gelişen bu dini yapılar, sadece inanç merkezi değil, aynı zamanda birer sosyal ve kültürel dayanışma alanı haline gelir. Siyah kiliseler, köleleştirilmiş insanların özgürlük

ideallerini besleyen, kolektif belleği yaşatan bir rol oynar. Ayrıca, geleneksel Afrika inançlarının Hristiyanlıkla harmanlandığı “voodoo” ve “hoodoo” gibi spiritüel pratikler de bu dönemde ortaya çıkmıştır. Köleliğin sona ermesiyle birlikte (1865), Afro-Amerikanlar kendilerini özgür bir birey olarak konumlandırma sürecine girerler. Ancak bu özgürlük, toplum nezdinde kabul görmeyen, yasal olarak sınırlı bir özgürlüktür. Beyaz egemen toplum tarafından “öteki” olarak damgalanan Afro-Amerikan bireyler, kendi kimliklerini hem baskıya direnerek hem de kültürel olarak yeniden inşa ederek oluşturma gayreti içindedirler. Bu süreçte “çifte bilinç” (double consciousness) kavramı öne çıkar. W.E.B. Du Bois tarafından ortaya atılan bu kavram, siyahilerin hem kendi öz bilinciyle hem de beyaz toplumun onlar hakkında kurduğu algıyla yaşamak zorunda kaldığını ifade eder. Afro-Amerikan kimliği, bu iki baskı arasında sürekli bir denge kurma çabası içinde şekillenir. Afro-Amerikan kimliğinin belirginleşmesinde en önemli dönemlerden biri 20. yüzyıldaki Sivil Haklar Hareketi'dir. 1950'lerden itibaren yükselen bu hareket, siyahilerin eşit yurttaşlık hakları talebini gündeme taşımıştır. Martin Luther King Jr., Malcolm X, Rosa Parks gibi bu mücadelenin bir parçası olan şahsiyetler; siyahilerin yasal, sosyal ve ekonomik olarak eşit bireyler olarak tanınması yönünde hareket ederler. Bu dönemde, “Black is Beautiful” sloganı, fiziksel özelliklerin ve kültürel mirasın aşağılanmasına karşı bir gurur ifadesi olarak yükselir. Siyah giyinmek, doğal saç modelleri kullanmak, Afrikalı kimliğe vurgu yapmak gibi davranışlar birer politik duruş haline gelir. Modern dünyada Afro-Amerikan kimliği, artık tekil ve sabit bir kimlik olmaktan çıkmıştır. Melez bireylerin artması, göçle gelen Afrikalı ve Karayip kökenli Amerikalıların kimliğe yeni boyutlar eklemesiyle kimlik anlayışı daha karmaşık hale gelmiştir. Afro-Amerikan kimliği hem geçmişin belleğini hem de günümüzün çeşitliliğini içeren bir yapıya bürünmüştür. Ayrıca, siyah feminizmi (Black Feminism) ve queer Afro-Amerikan hareketleri, bu kimliğin sadece ırksal değil, cinsiyet ve cinsellik boyutlarıyla da tanımlanması gerektiğini ortaya koymuştur. Audre Lorde, Bell Hooks, Angela Davis gibi düşünürler, kimliğin çok katmanlı doğasını savunarak daha kapsayıcı bir Afro-Amerikan söyleminin temellerini atmışlardır. Afro-Amerikan kültürü, Amerika Birleşik Devletleri'nin kültürel yapısını belirleyen en etkili unsurlardan biri haline gelmiştir. 20. yüzyılın başlarından itibaren müzik, dans, edebiyat ve spor gibi alanlarda Afro-Amerikan

katkıları hızla artmış ve birçok akımın doğuşuna öncülük etmiştir. Jazz, Blues, Soul, R&B ve daha sonra Hip-Hop, Afro-Amerikan topluluğun yaşam deneyimlerinin birer dışavurumu olarak ortaya çıkmıştır. Bu müzik türleri hem protesto hem de toplumsal ifade biçimi olarak işlev görmüş, siyah bireylerin Amerika'daki görünürlüğünü artırmıştır. Harlem Rönesansı döneminde Langston Hughes, Zora Neale Hurston ve Claude McKay gibi yazarlar Afro-Amerikan edebiyatını evrensel bir düzleme taşımıştır. Sinema ve sporda da benzer bir yükseliş görülmüştür. 20. yüzyılın ortalarından itibaren Afro-Amerikan oyuncuların Hollywood'da yer alması, Oscar ödüllerine uzanan bir süreci başlatmıştır. Basketbol, beyzbol, boks ve atletizm gibi sporlarda siyah sporcuların uluslararası başarıları da Afro-Amerikan kimliğini güçlendiren unsurlar arasında yer almıştır. Afro-Amerikan kültürünün ana akım tarafından benimsenmesi, çoğu zaman eşit vatandaşlık anlamına gelmemiştir. Özellikle eğitim, sağlık, istihdam ve adalet sistemi gibi alanlarda yapısal ırkçılık ve sistematik eşitsizlikler varlığını sürdürmektedir. Redlining (ırksal ve etnik kökene bağlı önemli sayıda bireyin yaşadığı mahallelere finansal hizmetlerin verilmediği ayrımcı bir uygulama) gibi uygulamalarla siyahilerin belirli bölgelerde yaşamaya zorlanması, "white flight" (beyazların siyah nüfusun yoğunlaştığı bölgelerden taşınması) gibi süreçlerle pekişmiştir. Kentsel dönüşüm projeleri çoğu zaman Afro-Amerikan mahallelerini yerinden etme amacı taşımış, eğitim sistemindeki eşitsizlikler siyah gençlerin potansiyelini sınırlandırmıştır. Ceza adaleti sisteminde de siyah bireylerin orantısız şekilde hedef alınması, "mass incarceration" (kitlesele hapis) olgusunu doğurmuş, bu da toplumsal ayrışmanın en görünür biçimlerinden biri olmuştur. 21. yüzyıla gelindiğinde, Afro-Amerikan kimliği daha görünür, daha çeşitli ve daha küresel hale gelmiştir. Black Lives Matter (BLM) hareketi, polislin orantısız şiddetine ve yapısal ırkçılığa karşı başlatılan bir mücadele olarak ortaya çıkmış, kısa sürede tüm dünyaya yayılan bir dayanışma hareketine dönüşmüştür. Bu hareket, siyah hayatların değerinin politik, kültürel ve ekonomik düzeyde tanınması gerektiğini güçlü biçimde dile getirmiştir. Sosyal medya, siyahların hem kendi aralarında hem de dünya kamuoyuyla etkileşime geçtiği yeni bir ifade alanı yaratmıştır. TikTok, Instagram ve YouTube gibi mecralarda siyah sanatçılar, aktivistler ve içerik üreticileri, Afro-Amerikan kimliğini farklı boyutlarda yansıtarak çeşitlendirmekte ve evrenselleştirmektedir. Tüm bu gelişmelere rağmen, Afro-

Amerikan kimliği hâla hem içeriden hem de dışarıdan mücadeleler içindedir. Kültürel bütünleşme, çoğu zaman yüzeysel kalmakta; ana akım tarafından kabul edilen “siyah estetik”, siyah yaşam deneyiminden kopuk biçimde metalaştırılmaktadır. Bu durum “kültürel gasplama” (cultural appropriation) tartışmalarını gündeme getirmiştir. Buna karşılık, bazı Afro-Amerikan topluluklar kültürel özerklik fikrine yönelmiş; ekonomik, sanatsal ve sosyal alanlarda kendi kendine yeten yapılar kurmaya çalışmıştır. “Buy Black” gibi ekonomik dayanışma hareketleri, siyah girişimciliği ve sermaye birikimini teşvik etmeyi hedeflerken; sanat, moda ve medya alanında bağımsız siyah platformlar ortaya çıkmıştır. Kimliğin bu çok katmanlı hali, W.E.B. Du Bois’un “çifte bilinç” kavramıyla hâla örtüşmektedir: Afro-Amerikan bireyler, bir yandan Amerikan kimliğiyle bütünleşmeye çalışırken, diğer yandan tarihsel deneyimlerin ve kültürel hafızanın taşıyıcısı olarak kendi özgünlüklerini korumaya çabalamaktadır. Afro-Amerikan kimliği, tarihsel olarak hem bastırılan hem de yeniden doğan bir kimliktir.

Bu çalışmada, afro-amerikan edebiyatındaki mitlerin, efsaneler ve geleneksel hikayelerin günümüz yazarların eserlerine yansımalarının incelenmesi amaçlanmıştır. İlk olarak, zorunlu göç ve köle ticaretinin etkilerini ele alacak; ardından Afro-Amerikan kimliğinin nasıl şekillendiğini tartışacak; son olarak ise kültürel bütünleşme ve ayrışma dinamikleri çerçevesinde güncel kimlik arayışlarını ve afro-amerikan mitolojisinin günümüz bazı yazarların eserlerine yansımalarını irdedeleyeceğiz. Böylece tarihsel bir süreklilik içinde Afro-Amerikan varoluşunun ve ruhaniyetinin izini sürmeyi amaçlıyoruz. Afro-Amerikan kimliği, tarih boyunca pek çok kırılma noktasından geçerek bugünkü halini almıştır. Zorla koparıldıkları anavatanlarında sahip oldukları kimliği, Amerika’da baskı, aşağılanma ve sistematik dışlanma altında yeniden kuran Afrikalı-Amerikalılar; kültürlerini, inançlarını ve hafızalarını yok etmeye çalışan sistemlere rağmen direnç göstermişlerdir. Bu kimlik, yalnızca geçmişte yaşanmış acıların mirası değil, aynı zamanda bugünün kültürel zenginliğinin ve politik mücadelelerinin de taşıyıcısıdır. Jazz’dan hip-hop’a, Harlem Rönesansı’ndan Black Lives Matter’a uzanan çizgide Afro-Amerikan kimliği sürekli bir dönüşüm içerisindedir. Amerikan toplumuna hem entegre olmuş hem de ayrılmış bu kimlik, günümüzde çok katmanlı bir yapı arz etmektedir. Bir yandan küresel bir etki alanına ulaşırken, diğer yandan yerel mücadelelerini sürdürmektedir. Bu

bağlamda, Afro-Amerikan kimliği, sadece Amerika'nın değil, insanlığın ortak belleğinde unutulmaz bir yere sahiptir.

1. AFRİKADA MİTOLOJİ

1.1. Batı Afrika ve Orta Afrika Mitolojileri

Afrika kıtası, sahip olduğu kültürel ve dilsel çeşitlilik nedeniyle son derece zengin bir mitolojik mirasa ev sahipliği yapmıştır. Afrika mitolojileri, büyük oranda sözlü gelenekle aktarılan, doğa, ruhlar ve insan arasındaki ilişkilere dair derin anlamlar taşıyan sistemlerdir. Bu mitolojiler yalnızca dinsel değil; aynı zamanda toplumsal, etik ve politik düzenin de temellerini oluşturur. Batı Afrika mitolojisi, özellikle Yoruba, Fon, Akan ve Ewe halkları çerçevesinde gelişmiştir. Bu topluluklar, tanrıları doğa olaylarıyla ilişkilendirmiş; her bir tanrıya özgü bir güç alanı tanımlamıştır. Bascom'a göre Yoruba halkının mitolojik sistemi, Orisha adı verilen tanrılarla örülüdür. Olodumare en yüce varlık olarak kabul edilirken, Shango (şimşek ve gök gürültüsü), Ogun (savaş ve demir), Yemoja (su ve doğurganlık) gibi figürler toplumsal hayatta da simgesel roller üstlenmiştir (Bascom, 1969: 353). Fon halkının inanç sisteminde ise kozmogoniye açıklayan başlıca mit Mawu-Lisa'dır. Dişi tanrı Mawu ile erkek tanrı Lisa'nın birleşimi, evrensel dengeyi temsil eder. Herskovit'e göre bu ikilik, Batı Afrika mitolojilerinde sıkça rastlanan kadın-erkek, gece-gündüz gibi zıtlıkların birlikteliğini vurgular (Herskovits, 1938). Orta Afrika'da yer alan Bantu toplulukları özellikle Kongo ve Bakongo halkları kendi mitolojik sistemlerini daha çok atalarla iletişim ve ruh taşıyan nesnelere etrafında inşa etmişlerdir. Bu bağlamda Nkisi ve Nkondi olarak adlandırılan kutsal objeler, insanları kötülükten korumak ve ruhlarla bağlantı kurmak için kullanılır. Bantu kozmolojisinde evren iki ana bölgeye ayrılır: yaşayanların dünyası ve ataların ruhlarının yaşadığı öteki dünya. Bu iki âlem, ritüeller ve mitsel anlatılar aracılığıyla sürekli etkileşim hâlinindedir. MacGaffey'in eserinde ölüm, yaşamın sonu değil; ruhsal bir dönüşüm olarak kabul edilir (MacGaffey, 1986). 17. yüzyıldan itibaren milyonlarca Afrikalı'nın köle olarak Amerika kıtasına zorla taşınması hem fiziksel hem de kültürel düzeyde derin bir yıkıma yol açmıştır. Thornton'a göre bu travmatik göç, dil, din ve mitolojik anlatıların bastırılmasına neden olmuştur (Thornton, 1998: 172). Ancak buna rağmen, Afro-Amerikanlar kültürel kimliklerini tamamen yitirmemiş; sözlü kültürü merkez alarak bu mitolojik sistemleri korumaya

çalışmışlardır. Amerika'daki yeni yaşam koşullarında, Afrikalı köleler inanç sistemlerini uyarlama yolunu seçmiştir. Örneğin, Orisha figürleri Katolik azizleriyle eşleştirilmiştir: Shango, Saint Barbara; Ogun, Saint George ile özdeşleştirilmiş; böylece Afrika mitolojileri Hristiyan sembolleri altında yaşatılmıştır (Murrell, 2010 :109). Gates'e göre bu sembolik örtüşme, özünde kültürel direnişi ve kimliğin yeniden üretimini yansıtır. Okuma yazma yasağının yaygın olduğu kölelik koşullarında, sözlü gelenek, bilgi aktarımının temel biçimi hâline gelmiştir. Geceleri anlatılan hikâyeler, mitler ve atasözleri, yalnızca eğlence değil; toplumsal dayanışma ve ruhsal iyileşme işlevi de görmüştür. Griot geleneğinin Amerika'daki izdüşümü, özellikle yaşlı kadınların çocuklara anlattığı Anansi, Br'erRabbit gibi "trickster" figürleriyle varlığını sürdürmüştür (Gates H. L., 1988: 77). Bu figürler, yalnızca eğlendirici değil, aynı zamanda ahlaki ve stratejik yaşam dersleri sunan sembollerdir. Sonuç olarak, Afrika mitolojisi, kölelik koşullarında dahi çeşitli biçimlerde varlığını sürdürmüştür ve Afro-Amerikan mitolojik sistemlerinin temel yapı taşını oluşturmuştur.

1.2.Trickster Figürü

Afro-Amerikan mitolojisinin en dirençli ve çok katmanlı figürlerinden biri olan trickster, baskıcı sistemlere karşı zekâ, aldatmaca ve uyum stratejilerini simgeleyen arketipsel bir karakterdir. Bu figür, özellikle Batı Afrika kökenli Anansi the Spider'ın (örümcek) Yeni Dünya'ya taşınarak Br'erRabbit (Tavşan) karakterine dönüşmesiyle Afro-Amerikan halk anlatılarında belirginleşmiştir (Pelton R. D., 1980: 21-27). Trickster figürü, güçsüzün güçlüye karşı doğrudan çatışmadan kaçınarak, kurnazlık ve mizah yoluyla üstün gelmesini simgeler. Bu karakterler, kölelik koşullarında yalnızca eğlenceli anlatıların merkezinde yer almamış; aynı zamanda bastırılmış öfke, korku ve çaresizliğin sembolik bir dışavurumu olarak işlev görmüştür (Gates H. L., 1988: 77). Br'erRabbit, köle çocukları için yalnızca bir masal kahramanı değil; aynı zamanda özgürlük, umut ve direnişin bir metaforudur. Hikâyelerdeki mizah, psikolojik bir rahatlama aracı olduğu kadar, sembolik bir başkaldırının da aracıdır. Trickster figürü, yalnızca mitolojik anlatılarda değil, aynı zamanda dinsel sembolizm içinde de yeniden biçimlendirilmiştir. Özellikle "spirituals" olarak bilinen dini şarkılarda mitolojik temalar, Hristiyan sembolleriyle harmanlanarak yeni bir ritüel dili oluşturmuştur. "The Jordan River" gibi metaforlar

hem İncil'deki anlamına hem de kölelikten kaçıışı ve özgürlüğe ulaşmayı simgeler (Darden, 2004). Bu semboller, aynı anda hem kutsal hem politik bir mesaj taşır. Benzer biçimde, Voodoo, Santería ve Candomblé gibi Afrika kökenli inanç sistemleri de trickster figürlerini, tanrıları ve ruhları korumuş; ancak onları yeni ortamda farklı isimler ve formlarla yeniden tanımlamıştır (Murrell, 2010: 101). Bu tür ritüeller, sadece bireysel şifa değil, kolektif bir ruhsal onarım işlevi de görmüştür. Trickster anlatıları, kölelik altında parçalanmış aile ve topluluk yapısının sembolik olarak yeniden inşasında da önemli rol oynamıştır. Ortak ritüeller ve anlatılar aracılığıyla kolektif hafıza güçlendirilmiş, geçmişin bilgisi geleceğin tahayyülüne yön vermiştir. Bu anlatılar, yalnızca geçmişin travmalarını hatırlatmakla kalmamış; aynı zamanda kimliğin, kültürün ve umudun yeniden şekillendiği araçlara dönüşmüştür. Sonuç olarak, trickster figürü, Afro-Amerikan mitolojisinin yalnızca eğlenceli veya didaktik bir ögesi değil; aynı zamanda kültürel direnişin, kimlik sürekliliğinin ve yaratıcı uyumun simgesidir. Bu figür aracılığıyla bir halk, kolektif belleğini korumuş ve baskıya rağmen kültürel varlığını sürdürmeyi başarmıştır.

1.3. Köleler Arasında Mitlerin ve Halk Hikâyelerinin Sözlü Aktarımı

Kölelik, sadece bireylerin fiziksel özgürlüğünü değil; aynı zamanda bir halkın dilini, hafızasını, inanç sistemlerini ve kültürel kimliğini tehdit eden yapısal bir yıkım süreciydi. Amerikan kölelik sisteminde, kölelere okuma-yazma öğretmek pek çok eyalette yasaklanmış; bu yasağa uymayanlar hem köle hem de köle sahibi açısından cezalandırılmıştır (Genovese, 1974: 101). Bu koşullar altında, sözlü anlatım yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda kültürel varoluşun ve direnişin temel biçimi hâline gelmiştir. Sözlü gelenek, mitleri, halk hikâyelerini, ibadet pratiklerini, tarihsel deneyimleri ve kolektif bilgeliği kuşaktan kuşağa aktaran bir taşıyıcı işlev görmüştür. Bu gelenek içerisinde anlatılar, dolaylı ifadelerle; semboller, mecazlar ve alegoriler aracılığıyla kimlik, tarih ve inanç sistemlerini kodlamıştır. Köleler arasında özellikle Br'erRabbit gibi figürler, fiziksel olarak zayıf ama zihinsel olarak üstün karakterler aracılığıyla direnişin ve toplumsal zekânın simgeleri hâline gelmiştir. Br'erRabbit, açık çatışmadan ziyade kurnazlıkla ve stratejiyle baskıcı yapıları alt eden bir arketiptir (Gates H. L., 1988: 15). Afrika'dan getirilen köleler, yalnızca bedenlerini değil, aynı zamanda tanrılarını, mitlerini ve ritüellerini de taşımışlardır. Bu mitolojik

sistemler, Yeni Dünya'daki yeni koşullara uyarlanarak yeniden şekillendirilmiştir. Batı Afrika'daki Orisha inançları ile Orta Afrika'nın Bakongo kozmolojileri, Afro-Amerikan topluluklar içinde Hristiyan sembollerle senkretize edilerek yaşatılmıştır. Örneğin, Yoruba tanrısı Eshu'nun "haberci" ve "ikilik yaratan" doğası, Amerika'da yeniden şekillenen sözlü hikâyelerde şanssızlık, aldatmaca ve kader temalarıyla iç içe geçmiştir (Drewal, 1992: 157).

Sözlü anlatım çoğunlukla kölelerin birlikte geçirdiği sınırlı zamanlarda, özellikle geceleri, çalışma saatlerinden sonra gözetimin azaldığı anlarda gerçekleştirilmiştir. Bu ritüel alanlarda; ateş başında toplanma, şarkı söyleme, hikâye anlatma ve dua etme gibi pratikler, yalnızca kültürel aktarım değil, aynı zamanda psikolojik iyileşme ve ruhsal dayanıklılığı besleyen bir işlev görmüştür (Joyner, 1984: 58). Bazı anlatıcılar, Afrika'daki griot geleneğinin izlerini taşıyarak, topluluğun hafızasını taşıyan özel kişiler olarak öne çıkmıştır. Bu "hafıza taşıyıcıları", hem tarihsel bilgi aktarımında hem de ahlaki ve pedagojik değerlerin iletilmesinde büyük rol oynamıştır. Sözlü anlatılar, sadece mitolojik değil; aynı zamanda öğretici bir yapıya da sahiptir. İyi-kötü, doğru-yanlış, sabır-öfke gibi temalar, çocuklara yönelik eğitici anlatıların merkezinde yer alır (Goss & Barnes, 1989:179). Aynı zamanda sözlü kültür, korku temelli anlatılarla da sosyal düzenin korunmasına katkı sağlamıştır. Gece ortaya çıkan ruhlar, kötü büyücüler ya da cezalandırıcı doğaüstü varlıklarla ilgili hikâyeler, çocukları belirli toplumsal normlara uymaya teşvik ederken, aynı zamanda kolektif güvenlik duygusunu da pekiştirmiştir (Abrahams, 1983). Bu hikâyeler, bireylerin yalnızca davranışlarını şekillendirmez; aynı zamanda topluluğun birlik ve sürekliliğini de besler. Öte yandan, sözlü anlatıların önemli bir bölümü cesaret, umut ve özgürlük arayışı gibi olumlu temaları merkezine almıştır. Köleliğin fiziksel zincirleri altında yaşayan bireyler için bu anlatılar, zihinsel özgürlüğün, hayal gücünün ve direnişin sembolik araçları olmuştur. Her anlatı, bir halkın hafızasını, kimliğini ve ruhunu yaşatmanın direngen yollarından biri olarak varlık bulmuştur (Levine, 1977: 134) .

1.4. Şarkılar, İlahiler, Kodlu Dil ve Afrika Mitolojisinin Temelleri

Afrika mitolojik sistemleri, yazılı metinlerden çok sözlü gelenekle şekillenmiş, hafızayı, kimliği ve inancı kuşaktan kuşağa aktaran bir yapı

oluşturmuştur. Geniş bir sözlü kültür içerisinde, griot adı verilen hikâye anlatıcıları yalnızca mitleri değil, aynı zamanda tarihi olayları, atasözlerini, ahlaki öğretileri ve ritüel bilgileri de aktararak kolektif hafızanın taşıyıcısı olmuşlardır (Hale, 1998). Bu anlatı biçimi yalnızca bir eğlence unsuru değil; aynı zamanda bir eğitim, ruhsal arınma ve toplumsal bilinç üretme aracıdır. Sözlü anlatımın bu yapısı, zamanın döngüsel algılanmasıyla da örtüşür; her anlatımda geçmiş, şimdiyle birleşerek geleceği şekillendirir. Bu mitolojik yapı, Afrika'nın çeşitli bölgelerinde farklı biçimlerde tezahür etmiştir. Yoruba, Fon, Bakongo gibi toplulukların inanç sistemleri; doğa merkezli kozmoloji, ruhlarla iletişim, tanrılarla özdeşleşen doğa güçleri ve atalara duyulan saygı gibi ortak temalar etrafında örgütlenmiştir (Drewal, 1992: 100). Bu figürler yalnızca spiritüel anlamlar taşımamış; aynı zamanda toplumsal düzeni, değerleri ve etik normları da şekillendirmiştir. Avrupa merkezli kolonyalizm ve Hristiyan misyoner faaliyetleri, bu mitolojik yapıları bastırmaya çalışmış; onları “ilkel” ya da “şeytani” olarak tanımlamıştır. Örneğin, Yoruba mitolojisinde iletişimin ve değişimin tanrısı olan Eshu, misyonerlerce “şeytan” olarak etiketlenmiş ve demonize edilmiştir (Murrell, 2010: 216). Ancak bu baskıya rağmen, Afrikalı halklar inançlarını senkretik biçimlerde yeniden üretmiş; Katolik azizlerle Orisha'ları özdeşleştirerek hem koruma stratejisi geliştirmiş hem de kültürel sürekliliği sağlamışlardır (Thornton, 1998: 242). Amerika'ya zorla getirilen Afrikalılar, yalnızca bedenlerini değil; tanrılarını, ritüellerini, mitlerini ve anlatılarını da yanlarında taşımışlardır. Bu mitolojik unsurlar, kölelik altında hem korunmuş hem de dönüştürülmüştür. Özellikle şarkılar, ilahiler ve kodlu dil yoluyla bu mitolojiler yeni işlevler kazanmıştır. Bu anlatılar yalnızca geçmişin bilgilerini taşımakla kalmamış; aynı zamanda kölelik koşullarında direnişin bir formu hâline gelmiştir. Blockson eserinde “Follow the Drinking Gourd” adlı şarkının yüzeyde masum bir halk ezgisi gibi görünse de kuzeye kaçış rotasını işaret eden bir gizli harita işlevi gördüğünü belirtmiştir. Şarkının sözleri, Büyük Ayı Takımyıldızı'nı izleyerek özgürlüğe giden yolu göstermekteydi (Blockson, 1987). Bu tür ilahiler ve şarkılar, “spirituals” olarak adlandırılan ve Hristiyanlıkla senkretik biçimde harmanlanan Afro-Amerikan dinsel müziğinin temelini oluşturmuştur. Şeria Nehri (The Jordan River), Promised Land (Vaadedilmiş Toprak) gibi imgeler hem İncil'den gelen semboller hem de özgürlüğün metaforları olarak kullanılmıştır. Bu anlatım biçimleri,

aynı zamanda Afro-Amerikan kimliğinin yeniden inşasında belirleyici bir rol oynamıştır. Sözlü gelenekler, kolektif travmalara karşı ruhsal bir direnç mekanizması olmuş; toplumsal hafızayı korumuş ve kimlik üretimini sürdürmüştür. Her anlatı, geçmişle bağ kurarken geleceğe dair bir tahayyül içerir. Bu yönüyle mitolojik yapı, yalnızca geçmişe ait değil; bugünü şekillendiren ve geleceği mümkün kılan bir kültürel stratejiye dönüşmüştür (Gates H. L., 1988). Sonuç olarak, Afrika mitolojisinin temel özellikleri (doğa merkezli evren anlayışı, ruhlarla sürekli iletişim, sözlü anlatımın gücü ve sembollerin işlevselliği) Afro-Amerikan mitolojisinin ruhsal, estetik ve politik altyapısını oluşturmuştur. Bu mitolojik yapı, kölelik ve kolonyalizmin baskılarına rağmen dönüşerek yaşamış; yeni coğrafyalarda hem korunmuş hem de yeniden doğmuştur. Afro-Amerikan toplumu, bu mirası sadece taşımakla kalmamış, aynı zamanda onu dönüştürerek direnişin ve kimliğin kaynağı hâline getirmiştir.

1.4.Afro-Amerikan Mitolojisi ve Edebiyat

Afro-Amerikan mitolojisi, köleleştirilmiş Afrikalıların Amerika kıtasına zorla getirilmesiyle birlikte, geleneksel Afrika mitolojisinin senkretik bir şekilde yeniden doğuşunu ifade eder. Bu mitolojik anlatılar, kölelik sürecinde bir direniş biçimi ve kültürel devamlılık aracı olarak kullanılmıştır. Anansi, Br'er Rabbit gibi trickster figürleri, köleleştirilmiş bireylerin hem direnişini hem de hayatta kalma stratejilerini sembolize ederken; ruhlar ve atalara tapınma gelenekleri, toplumsal hafızayı korumanın ve kültürel belleği aktarmanın bir yolu olmuştur. Bu mitolojik yapı, 20. yüzyılın güçlü Afro-Amerikan yazarları olan Toni Morrison ve Zora Neale Hurston tarafından edebi eserlerde yeniden işlenmiştir. Her iki yazar da, Afro-Amerikan toplumunun tarihsel travmalarını ve kültürel direnişini mitolojik semboller ve doğa temaları üzerinden ele almıştır. Morrison'un *Beloved* romanı, kölelik sonrası toplumsal hafızayı ve geçmişle hesaplaşmayı mitolojik bir anlatım üzerinden kurgularken; Hurston'un *Their Eyes Were Watching God* serisi, Afro-Amerikan anlatı geleneğinin doğa ile iç içe geçmiş ruhani unsurlarını merkezine alır.

1.4.1.Toni Morrison ve Mitolojik Anlatı

Toni Morrison'un eserleri, Afro-Amerikan mitolojisinin izlerini güçlü bir şekilde taşır. Özellikle "*Beloved*" (1987) romanında, Morrison, köleliğin getirdiği travmatik hafızayı mitolojik bir anlatı üzerinden işler. Romanın ana karakteri Sethe'nin kaybettiği çocuğun ruhunun geri dönüşü, Afrika mitolojisinde ruhların ve ataların hayatta kalanlarla olan güçlü bağını simgeler (Morrison T. , 1987: 35). Bu dönüş, aynı zamanda toplumsal hafızanın silinmezliğini ve geçmişin bedensel ötesi varlığını da ifade eder. Morrison, "haunting" (musallat olma) kavramını, Afro-Amerikan toplulukların geçmişten gelen travmalarını unutmamasının bir metaforu olarak kullanır. Ataların ruhlarının hayatta kalanlarla iletişimi, Morrison'un anlatısında yalnızca bir korku unsuru değil, aynı zamanda direniş ve hatırlama pratiğidir (Morrison T. , 1987: 112). Yazarın "*Song of Solomon*" (1977) eserinde ise, atalara tapınma ve köklere bağlılık, karakterlerin kimlik arayışlarında anahtar bir rol oynar. Solomon'un uçuşu, kölelikten kaçışın ve özgürlüğe ulaşmanın mitolojik bir anlatımıdır (Morrison T. , 1997: 245).

1.4.1.1. Song of Solomon

Toni Morrison'un *Song of Solomon* (1977) romanı, Afro-Amerikan mitolojisini en güçlü biçimde yansıtan eserlerinden biridir. Roman, Milkman Dead'in aile geçmişini ve kimlik arayışını merkeze alırken, köklerine dönüşü ve ataların hikâyelerini keşfedişini mitolojik bir zemine oturtur. *Song of Solomon*, Afro-Amerikan toplumunun tarihsel hafızasını koruma ve köklerle bağ kurma teması üzerine kuruludur. Solomon'un uçuş miti, Afrikalı kölelerin özgürlüğe kaçış efsanesini sembolize eder. Morrison, Solomon'un uçuşunu, köleliğin zincirlerinden kurtulmanın bir metaforu olarak kullanır: "Solomon, gökyüzüne yükseldiğinde, köklerinden kopmadı; aksine, kökleriyle göğe taşındı." (Morrison T. , 1997: 251). Bu anlatı, köklerle olan bağın hiçbir zaman kopmayacağını ve özgürlüğe giden yolun geçmişle hesaplaşmadan geçeceğini vurgular. Roman boyunca, "uçma" metaforu, Afro-Amerikan mitolojisindeki *Flying Africans* efsanesine referansla kullanılır. Bu efsaneye göre, bazı köleleştirilmiş Afrikalılar, fiziksel ve ruhsal özgürlüklerine ulaşmak için uçmayı başarmışlardır. Morrison, bu anlatıyı modern bir perspektifle yeniden işler ve köklerle olan bağın unutulmaması gerektiğini vurgular.

1.4.2. Zora Neale Hurston ve Mitolojik Perspektif

Zora Neale Hurston, Afro-Amerikan anlatı geleneğini güçlü bir şekilde eserlerine yansıtan bir yazardır. "*Their Eyes Were Watching God*" (1937) romanında, doğa ve ruhsal özgürlük kavramları üzerinden mitolojik bir anlatı kurar. Hurston'un başkarakteri Janie Crawford'un yaşamı, doğanın ruhani bir aracı olarak tasvir edilmiştir (Hurston, 1937: 89). Özellikle fırtına sahnesi, Afro-Amerikan mitolojisindeki doğa güçlerinin yıkıcı ve dönüştürücü yanını temsil eder (Hurston, 1937: 155). Hurston'un antropolojik çalışmaları, Afro-Amerikan halk hikayelerini ve mitolojik figürleri yeniden yorumlamasını sağlamıştır. Anansi ve diğer trickster figürleri, Hurston'un anlatılarında toplumsal direnişin sembolleri olarak yer bulur. Bu figürler, güçsüzün güçlüye karşı zekâ ve aldatmaca yoluyla hayatta kalmasını temsil eder (Hurston, 1935: 43). Her iki yazarın eserleri de, Afro-Amerikan mitolojisinin Amerika kıtasındaki yeniden doğuşunu yansıtır. Morrison, geçmişle yüzleşme ve hafızanın korunması konularını mitolojik imgelerle işlerken, Hurston ise doğa merkezli mitolojik sembollerle Afro-Amerikan kimliğinin güçlenişini anlatır. Her iki anlatı da, Afro-Amerikan topluluklarının tarihsel hafızasını ve kültürel direncini edebi bir dille mitoloji üzerinden yeniden inşa eder (Morrison, 1987; Hurston, 1937). Toni Morrison ve Zora Neale Hurston, Afro-Amerikan mitolojisini modern edebiyata taşıyan ve yeniden kurgulayan iki büyük edebiyatçıdır. Morrison, mitolojik anlatılarla geçmişin travmalarını ve direnişi yeniden yorumlarken; Hurston, doğa ve insan arasındaki bağları mitolojik bir evren üzerinden aktarır. Her iki eser de, Afro-Amerikan mitolojisinin modern edebiyattaki yansımalarını güçlü bir şekilde gözler önüne serer.

2. AFRO-AMERİKAN MİTOLOJİSİNDE ÖNE ÇIKAN TEMALAR

2.1 Ruhlar ve Atalara Tapınma

Afro-Amerikan mitolojisinin en köklü temalarından biri, ruhlar ve atalara tapınma anlayışıdır. Bu tema, Batı ve Orta Afrika'nın animistik ve ata-merkezli inanç sistemlerinden türemiştir. Afrika'nın birçok bölgesinde atalar, sadece geçmişin bir parçası olarak değil; yaşayanlarla sürekli iletişim kurabilen ruhsal varlıklar olarak görülür. Onlar, toplulukların manevî rehberleridir ve yaşamın dengesi bu ruhlarla uyumlu bir ilişki kurmakla mümkündür (Mbiti, 1990). Kölelik yoluyla Amerika'ya taşınan Afrikalıların bu inancı, yeni coğrafyalarda hem dinsel hem de kültürel olarak dönüştürülerek korunmuştur. Afro-Amerikan topluluklarda ruhlar, bir yandan korkulan ama aynı zamanda saygı duyulan güçler olarak kabul edilir. Bu inanç, bireysel ibadet biçimlerinin ötesine geçerek, toplumsal kimlik inşasında merkezi bir rol oynamıştır (Levine, 1977). Özellikle Pentekostal kilise pratiklerinde gözlemlenen "HolyGhostpossession" (Kutsal Ruh'un bedeni ele geçirmesi) gibi deneyimler, atalarla ya da ruhlarla temas inancının Hristiyanlıkla senkretik biçimde harmanlandığını gösterir (Dorsey, 2000). Bu ruhsal deneyimler sadece dinsel değil; aynı zamanda topluluğun kolektif hafızasında yer etmiş atalara yönelik bir tür çağrıdır. Afro-Amerikan toplumlarında bazı pratikler –örneğin ruhlar için yemek sunmak, dualar okumak veya sembolik hediyeler bırakmak– bu bağlantının sürdürüldüğünü gösterir (Gonzalez W. M., 2002). Ayrıca Voodoo, Hoodoo, Santería ve Candomblé gibi Afrika kökenli dini sistemlerde ruhlarla iletişim, özel ritüeller, danslar ve trans halleri aracılığıyla sürdürülmektedir. Bu sistemlerde atalar yalnızca ibadet edilen figürler değil, aynı zamanda bilgi kaynakları, şifacılar ve ahlaki rehberlerdir (Murrell, 2010). Ruhlar ve atalara tapınma teması, Afro-Amerikan mitolojisinde yalnızca bir inanç biçimi değil; aynı zamanda direniş, kültürel süreklilik ve kimlik inşasının merkezi bir unsurudur. Bu ruhsal bağ, kölelik ve asimilasyon baskılarına rağmen kesintisiz şekilde sürdürülmüş; topluluklar arasında tarihsel bir köprü ve direnç kaynağı olarak işlev görmüştür.

2.2 Trickster (Hilekâr) Karakterler: Anansi ve Br'erRabbit

Afro-Amerikan mitolojisinin en canlı ve kültürel açıdan dirençli figürlerinden biri de trickster (hilekâr) karakterlerdir. Gates'e göre bu karakterler, yalnızca eğlenceli anlatılar yaratmaz; aynı zamanda sosyal eleştirinin, toplumsal adalet arayışının ve baskıya karşı zekâ temelli direnişin sembolüdür (Gates H. L., 1988). Trickster figürünün Afrika'daki kökenleri, özellikle Batı Afrika'nın Akan halkı arasında yaygın olan Anansi karakterine dayanır. Örümcek biçiminde tasvir edilen Anansi, bilgelik, anlatıcılık ve aldatma yeteneği ile tanınır. Tanrılardan hikâyeleri çalıp halka dağıttığı anlatısıyla, "hikâyelerin efendisi" olarak kabul edilir (Courlander, 1976). Anansi figürü, köle ticaretiyle birlikte Karayipler ve Amerika'ya taşınmış; burada "Aunt Nancy", "Br'erSpider" gibi adlarla anlatılmaya devam etmiştir. Abraham bu figürlerin, özellikle kölelik döneminde, güçsüz bireylerin güçlü efendilere karşı kurnazlıkla hayatta kalmalarını temsil eden sembolik bir kahramana dönüştüğünü belirtmiştir (Abrahams, 1983). Trickster figürlerinin Amerikan versiyonlarından en bilineni ise Br'erRabbit karakteridir. Bu karakter, özellikle Güneyli Afro-Amerikan topluluklar arasında yaygınlaşmış, güçsüz ama akıllı bir tavşan olarak, daha güçlü rakipleri (örneğin Br'er Fox ve Br'erBear) zekâsıyla alt eden bir figür hâline gelmiştir (Harris J. C., 1881). Br'erRabbit'in hikâyeleri, baskıya karşı doğrudan mücadele etmeyen; ancak stratejik aldatmalarla zafer kazanan bir direniş biçimini simgeler. Bu figürler çoğu zaman ahlaki olarak gri bir alanda hareket ederler. Ne tamamen iyi ne tamamen kötüdürler. Bu da onların hem insanî hem de tanrısal özellikler taşımasına olanak sağlar (Pelton R. D., 1980). Trickster'lar, toplumda bastırılan seslerin temsilcisidir. Normların dışında kalanları temsil eder, sistemi sorgular, statükoya karşı çıkar. Bu yönüyle sadece eğlenceli masal karakterleri değil; aynı zamanda kültürel eleştirinin, mizahın ve dönüşümün araçlarıdır. Trickster figürlerinin etkisi yalnızca folklorik anlatılarla sınırlı değildir. Zora Neale Hurston, Toni Morrison ve Ishmael Reed gibi Afro-Amerikan yazarlar, eserlerinde bu figürleri yeniden yorumlayarak trickster ruhunu modern edebiyata taşımışlardır. Popüler kültürde de bu figürlerin yansımaları, hip-hop, stand-up komedi ve sinema gibi alanlarda kendini göstermektedir. Trickster karakterler Afro-Amerikan mitolojisinde direnişin, eleştirinin ve anlatının taşıyıcılarıdır. Anansi ve Br'erRabbit gibi figürler, yalnızca birer folklor unsuru değil; aynı zamanda Afro-

Amerikan halkının tarihsel hafızasını, hayatta kalma stratejilerini ve kültürel kimliğini taşıyan güçlü sembollerdir.

2.3 Kutsal Hayvanlar ve Doğa Ruhları

Afro-Amerikan mitolojisinin temel yapı taşlarından biri, doğa ile kurulan kutsal bağlar ve hayvanlara atfedilen sembolik anlamlardır. Bu inanç sistemi, Afrika kıtasındaki animistik ve kozmolojik geleneklerin mirası olarak Amerika kıtasına taşınmış ve kölelik döneminin koşullarında biçim değiştirerek varlığını sürdürmüştür (MacGaffey, 1986). Doğa, Afro-Amerikan inanç sistemlerinde yalnızca maddi bir çevre değil; bilinçli, ruhlarla dolu bir varoluş düzlemidir. Ağaçlar, nehirler, dağlar ve hayvanlar; kutsal olanla temas kurulan araçlardır. Batı Afrika'da, özellikle Yoruba, Fon ve Akan topluluklarında hayvanlar çoğu zaman tanrıların, doğa ruhlarının ya da ataların fiziksel tezahürleri olarak değerlendirilmiştir. Bu anlayış, Amerika'ya zorla götürülen Afrikalıları tarafından ritüel pratiklerle, hikâyelerle ve kolektif hafızayla korunmuştur. Afro-Amerikan halk anlatılarında özellikle yılan, baykuş, horoz, leopar, kurbağa gibi hayvanlar kültürel anlamlarla yüklüdür. Yılan, çift anlamlı bir figür olarak hem şifa hem de tehlikeyi temsil ederken; baykuş genellikle ölümün habercisi veya bilgeliğin sembolü olarak görülür. Horozun ötüşü, sadece sabahı haber vermez; aynı zamanda ruhların dünyasından maddi âleme geçişin bir işareti olarak yorumlanır. Kutsal hayvan figürleri yalnızca mitolojik anlatılarda değil; aynı zamanda ritüellerde kullanılan nesnelere de kendini gösterir. Afro-Amerikan dinî geleneklerinde hayvan kemikleri, tüyler, kabuklar ve bitkiler ruhsal iletişim araçları olarak kullanılır. Bu nesnelere, koruma, arınma, şifa ya da ruh çağırma gibi işlevlere sahiptir (Gonzalez W. M., 2002). Doğa ruhlarına yönelik inanç da bu bağlamda önemlidir. Afrika kozmolojisinde her taşın, ağacın, derenin bir ruhu olduğu düşünülür ve bu anlayış, Afro-Amerikan kültürel evrenine senkretik biçimde taşınmıştır (Pelton R. D., 1980).

Doğa ruhlarıyla uyum içinde yaşamak, yalnızca bireysel değil; topluluk düzeyinde de ruhsal dengeyi sağlamak anlamına gelir. Bu ruhlarla kurulan ilişki, adaklar, dualar ve sembolik nesnelere aracılığıyla güçlendirilir. Belirli bitkiler, doğa ruhlarının taşıyıcıları olarak görülür ve şifa ritüellerinde kullanılır. Örneğin, meşe, pelin otu, defne gibi bitkiler yalnızca tıbbi değil; aynı zamanda ruhsal arındırma

gücüne sahiptir (Bettelheim, 1969). Kutsal hayvanlar ve doğa ruhları, Afro-Amerikan anlatı evreninde aynı zamanda metaforik işlevler de üstlenir. Ormana kaçan bir karakterin ya da bir nehirle konuşan bir figürün hikâyesi, yalnızca fiziksel bir eylemi değil; ruhsal dönüşüm, arınma ve yeniden doğuş sürecini temsil eder (Levine, 1977). Doğa, bu anlatılarda pasif bir sahne değil; aktif, bilinçli bir güçtür: saklayan, cezalandıran, yön gösteren bir varlıktır. Modern Afro-Amerikan edebiyatında da bu kadim doğa anlayışı sürdürülmektedir. Rigney'e göre Toni Morrison, Alice Walker, Lucille Clifton gibi yazarlar, doğayı yalnızca bir arka plan değil; karakterlerin içsel dünyalarının parçası ve ruhsal dönüşümün merkezi olarak ele almışlardır (Rigney, 1991). Bu yazarlar aracılığıyla kutsal hayvanlar ve doğa ruhları, geçmişin mitolojik belleğiyle bugünün kimlik arayışı arasında bir bağ kurar. Sonuç olarak, kutsal hayvanlar ve doğa ruhları teması, Afro-Amerikan mitolojisinin yalnızca Afrika'dan taşınmış bir kalıntısı değil; yeniden doğmuş, dönüştürülmüş ve modern bağlamda yeniden anlamlandırılmış bir kültürel süreklilik örneğidir. Bu tema, hem fiziksel hem de ruhsal anlamda direnç, arınma ve aidiyet deneyiminin taşıyıcısıdır.

3. AFRO-AMERİKAN DİNÎ İNANÇLARI VE UYGULAMALARI VODUN, HOODOO VE SANTERÍA: AFRİKA KÖKENLİ DİNÎ SİSTEMLER

3.1 Vodun ve Louisiana Voodoo'su

Vodun (ya da Vodou), Batı Afrika'nın Benin, Togo ve Nijerya gibi bölgelerinde gelişmiş karmaşık bir inanç sistemidir. Bu sistem yalnızca tanrılara (loa/spirits) tapınmayı değil, aynı zamanda ruhlarla, atalarla ve doğayla sürdürülen çok katmanlı ilişkileri kapsar (Desmangles, 1992). Kolonyal dönemde milyonlarca Afrikalı'nın zorla Amerika kıtasına taşınmasıyla birlikte, bu inanç sistemi özellikle Karayipler ve güney ABD gibi bölgelere aktarılmıştır (Herskovits, 1938). Burada Vodun, hem Afrika kökenli unsurlarını korumuş hem de yeni kültürel bağlamlara uyum sağlayarak evrilmiştir. Vodun'da genellikle ulaşılmaz olan tek bir yüce tanrının yanı sıra, insanların günlük yaşamıyla doğrudan ilişkili olan çok sayıda ara ruh (loa) bulunur. Bu loa'lar, belirli semboller, renkler, dans biçimleri ve müziklerle ilişkilendirilir (Brown K. , 1991). Her bir loa'nın özel bir rolü vardır: bazıları iyileştirir, bazıları ise disiplin sağlayıcıdır. Bu inanç sisteminde doğa ile kurulan bağ merkezi önemdedir; ağaçlar, nehirler, hayvanlar ve hatta gündelik eşyalar bile ruh taşıyıcısı olarak kabul edilir (Laguerre, 1980). Vodun ibadetinde ritüel ve törenler büyük önem taşır. Bu törenlerde dans, müzik, hayvan kurbanı, adak sunma ve trans halleriyle ruhlarla temas kurmak hedeflenir (Deren, 1953). Ritüeller, topluluğun ruhsal dengesini sağlamak ve bireyleri iyileştirmek amacıyla gerçekleştirilir. Bu dini uygulamalar, erkek rahipler (houngan) ya da kadın rahibeler (mambo) tarafından yürütülür (McCarthy Brown, 1991). Ritüellerde kolektif katılım esastır ve bu durum Vodun'un toplumsal bağları güçlendiren yönünü de ortaya koyar. Vodun, Afro-Amerikan kültüründe yalnızca dini değil, aynı zamanda kültürel bir kimlik unsuru olarak da önemlidir. Ruhlarla kurulan ilişki, sadece bireysel değil, toplumsal bir dönüşümün parçası olarak da değerlendirilir (Robeteau, 1978). Kölelik ve sömürgecilik gibi tarihsel travmalar karşısında Vodun'un sağladığı ruhsal güç, Afro-Amerikan topluluklar için bir direnç ve aidiyet kaynağı haline gelmiştir.

3.2 Vodun'un Yeni Dünyaya Taşınması ve Dönüşümü

Kölelik dönemiyle birlikte Batı Afrika kökenli Vodun inancı, Haiti, Jamaika ve ardından ABD'nin güney eyaletlerine taşınmıştır. Özellikle Louisiana bölgesinde gelişen Amerikan Vodou'su (veya Louisiana Voodoo'su), Afrika'daki Vodun'un temel yapısını korumakla birlikte, Fransız sömürcülüğü, Katolik ikonografisi, yerli Amerikan inançları ve Avrupa büyü geleneklerinin etkisiyle yeniden şekillenmiştir (Desmangles, 1992). Katolik azizleri Vodun'un loa figürleriyle özdeşleştirilmiş, örneğin St. Peter - Papa Legba, St. Martha - Maman Brigitte eşleşmeleri bu dönemin senkretik karakterini ortaya koymuştur (Mason, 2002). Yüzyılın en bilinen figürlerinden biri, Marie Laveau'dur. Laveau, New Orleans'ta hem siyah hem beyaz topluluklarca tanınan bir şifacı ve Vodou rahibesi olarak büyük saygı görmüştür (Long, 2001). Onun hakkında anlatılan halk hikâyeleri ve dualar, Louisiana Voodoo'nun popülerleşmesinde önemli rol oynamış, bu dini geleneği modern kültürde mistik bir simgeye dönüştürmüştür. Bununla birlikte, Batı kültüründe Vodou çoğu zaman yanlış anlaşılmalı, medya ve popüler kültür tarafından "kara büyü" veya "zombi ayinleri" gibi öğelerle karikatürize edilmiştir (Ramsey, 2003). Vodun günümüzde Benin'de resmî din statüsündedir ve ABD'de özellikle New Orleans'ta kültürel miras olarak yaşatılmaktadır. Bu gelenek, sadece ruhsal değil; aynı zamanda kültürel kimlik, kolektif hafıza ve direniş biçimi olarak değerlendirilmektedir.

3.3 Hoodoo'nun Oluşum Süreci ve Temelleri

Hoodoo, Batı ve Orta Afrika'daki Yoruba, Fon ve Kongo halklarının ruhani uygulamalarına dayanan, fakat dinî bir sistemden çok bireysel büyü ve şifa teknikleriyle tanımlanan bir pratikler bütünüdür (Anderson, 2008). Amerika'ya köle olarak getirilen Afrikalılar, bu uygulamaları yerli Amerikan bitki bilgisi ve Avrupa halk büyüleriyle harmanlayarak bir sentez oluşturmuşlardır. Bu pratikler özellikle ABD'nin güney eyaletlerinde gelişmiş, "rootwork" (kök işleri) ya da "conjure" (çağırma) olarak adlandırılmıştır (Chireau, 2003). Hoodoo'nun özünde dua, niyet, bitkiler, hayvan kalıntıları, kişisel eşyalar ve İncil'in belirli bölümlerinin kullanımı yer alır. Örneğin, 37. Mezmur düşmanlardan korunmak için okunurken, aşk büyüleri

için Hoşea kitabı tercih edilmiştir (Mikell, 1994). Bu yönüyle Hoodoo, kölelerin izin verilen tek dini olan Hristiyanlık üzerinden Afrika ruhaniyetini sürdürmenin bir yoludur. Yronwode bu bağlamda Hoodoo’yu, “maskelenmiş bir direniş biçimi” olarak da değerlendirmiştir (Yronwode, 2002). Kadın uygulayıcılar (“conjurewomen”, “grannymidwives” veya “rootdoctors”) topluluk içinde hem şifacı hem de lider pozisyonundadır. Bu figürler, patriarkal yapıların dışında kadın merkezli bir bilgi sistemini temsil eder (Gonzalez M. , 2010).

3.5 Hoodoo’nun Simgeleri ve Uygulamaları

Hoodoo’nun en bilinen uygulamalarından biri “mojobag” yani büyü keseleridir. Bu keselerde otlar, taşlar, yazılı dualar ve semboller yer alır. Her biri belirli bir niyeti (örneğin aşk, para, korunma) taşır (Anderson, 2008). “Gooferdust” gibi uygulamalar da düşmanı etkisiz hâle getirmek amacıyla kullanılırdı; bu tozlar genellikle düşmanın ayak izlerine serpilirdi (Chireau, 2003). Mum ritüelleri, Hoodoo’da sıkça rastlanan bir diğer sembolik uygulamadır. Her mum rengi farklı bir anlam taşır: kırmızı aşkı, siyah düşmanı, yeşil bereketi simgeler. Bu uygulamalar görünürde dini değildir ama pratiklerinde yüksek derecede spiritüel ve semboliktir. 20. yüzyılda Hoodoo, ticarileştirilerek popüler kültürün bir parçası hâline gelmiştir. “LuckyMojoCurioCompany” gibi firmalar, Hoodoo ürünlerini kitlesel pazarlara sunmuştur (Yronwode, 2002). Ancak bu ticari yön, kültürel özünden uzaklaşma riskini de beraberinde getirmiştir. Bu nedenle pek çok Afro-Amerikan akademisyen, Hoodoo’nun kutsal bir bilgi sistemi olarak korunmasını ve ticarileştirilmemesini savunur (Gonzalez M. , 2010)

3.6 Santería ve Katolik Etkileşimi

Santería, kökeni Batı Afrika’nın Yoruba halkına dayanan ve özellikle Küba’da, daha sonra da Karayipler’in diğer bölgeleri ile Latin Amerika’da gelişmiş bir Afro-Atlantik dinî sistemdir (Hagedorn, 2001). Bu inanç sistemi, Afrikalı kölelerin Katolik Hristiyanlıkla zorla yüzleştirildiği sömürgeci bağlamda ortaya çıkmıştır. “Santería” kelimesi, İspanyolca’da “azizlere tapınma” anlamına gelir ve bu ifade, sistemin Katolik azizlerle Yoruba tanrılarının (orisha’ların) eşleştirilmesine

dayalı özgün yapısını yansıtır (Palmie, 2013). Santería, hem bir inanç sistemi hem de kolonyal baskıya karşı bir kültürel hayatta kalma stratejisidir. Yoruba halkı, Batı Afrika'da çok tanrılı, ritüellere ve topluluk dayanışmasına dayalı bir inanç sistemine sahipti (Olmos & Paravisini, 2003). Tanrı Olorun ya da Olodumare en yüce yaratıcıyı temsil ederken; Orisha adı verilen sayısız ara tanrı ve ruh, doğanın, insan karakterlerinin ve yaşamın farklı yönlerini yönetirdi. Bu orisha'lar aracılığıyla insanlar tanrı ile iletişim kurar, rehberlik alır ve topluluk içindeki ruhsal dengeyi sürdürürdü. Afrikalıların Amerika'ya zorla getirilmesiyle bu inanç sistemi, özellikle İspanyol sömürgesi altındaki Küba, Dominik Cumhuriyeti, Porto Riko gibi Karayip adalarında Katolik sistemle karşılaştı. Ancak Katolikliğin görece esnek yapısı ve görselliğe dayalı ritüelleri, Yoruba inançları ile simbiyotik bir ilişki kurulmasına zemin hazırladı. Böylece Santería doğdu (Palmie, 2013).

3.7. Orisha ve Azizler: Birleştirici Eşleştirme

Santería'nın en çarpıcı yönlerinden biri, Yoruba tanrılarının Katolik azizlerle eşleştirilmesidir. Bu eşleştirme, sadece yüzeysel bir sembolik benzerlik değil, işlevsel bir benzeşim temellidir (Brown D. , 2003). Örneğin: Changó, savaş, ateş ve davulların tanrısıdır. Katolik aziz St. Barbara ile özdeşleştirilmiştir çünkü St. Barbara da yıldırım ile ilişkilendirilir (Hagedorn, 2001). Ochún, aşk, güzellik ve tatlı suların tanrıçasıdır; bu nedenle OurLady of Charity (Küba'nın koruyucu azizesi) ile özdeşleştirilir (Palmie, 2013). Yemayá, denizlerin ve anneliğin ruhudur; Katolik OurLady of Regla ile bağlantılıdır (Olmos & Paravisini, 2003). Bu eşleştirme süreci, inançların kamufle edilmesini sağlamış ve Yoruba mitolojisinin baskı altında da olsa yaşamasına olanak tanımıştır. Aynı zamanda bu senkretizm, inanç sistemlerinin çatışmasından çok, karşılıklı etkileşimle var olabileceğini de göstermiştir (Brown D. , 2003)

3.8. Ritüeller ve Uygulamalar

Santería'da ritüeller büyük önem taşır. Müzik, dans, yemek, hayvan kurbanları ve kutsal nesnelere aracılığıyla orisha'larla bağ kurulmaya çalışılır (Hagedorn, 2001). Bembe adı verilen törenlerde davul (bata), şarkı ve dans eşliğinde

tanrılar çağrılır. Trans halleri, orisha'nın kişinin bedenine geçici olarak "girmesi" ile sonuçlanabilir. Bu, orisha'nın topluluğa mesaj vermesi ve bireye özel rehberlik sunması açısından kutsal bir andır (Murphy, 1994). Olmosun belirttiği üzere bir bireyin Santería yolunda ilerlemesi için belirli aşamalar vardır. Bunlardan biri, kişinin hangi orisha ile doğrudan bağlantılı olduğunu öğrenmesi ve onun ruhani rehberliğini kabul etmesidir (Olmos & Paravisini, 2003). Bu süreç, orisha'ya özel renkler, semboller ve davranış biçimlerini içeren günlük yaşam pratiklerini de etkiler. Ritüellerde kullanılan objeler –kolyeler (elekes), taşlar, hayvan kemikleri, bitkiler– kişinin ruhsal sağlığını korumak, kötü enerjileri uzaklaştırmak ve orisha'yla uyumlu yaşamak için kullanılır. Bu nesnelere aynı zamanda kolektif hafızanın da taşıyıcılarıdır. Santería'da kadınlarsa iyalocha (kadın rahibe) olarak önemli roller üstlenirler. Hem şifacı hem öğretici hem de topluluğun spiritüel lideri olarak kabul edilen bu kadınlar, özellikle alt sınıflar ve marjinalleştirilmiş gruplar arasında yüksek itibara sahiptir. Aynı zamanda kadınlar, nesilden nesle aktarımı sürdüren ve kültürel sürekliliği sağlayan bir köprü görevi görürler (Olmos & Paravisini, 2003).

4. HRİSTİYANLIK VE AFRO-AMERİKAN DİNİ GELENEKLERİ

4.1 Siyahi Kiliselerin Rolü

Afro-Amerikan topluluğunun tarihindeki en önemli kurumsal yapılardan biri olan siyahi kiliseler, yalnızca birer ibadet mekânı değil, aynı zamanda direnişin, toplumsal örgütlenmenin ve kültürel sürekliliğin merkezleri olmuştur (Lincoln & Mamiya, 1990). Kölelik döneminde Hristiyanlık, sömürgeci efendiler tarafından kölelere bir boyun eğme aracı olarak sunulmuş olsa da, Afro-Amerikanlar bu dini kendi özgün yorumlarıyla yeniden şekillendirmiş ve onu bir özgürlük aracı haline getirmiştir (Rabeteau, 2004). 17. ve 18. yüzyıllarda köleleştirilmiş Afrikalıların Hristiyanlaştırılması hem Avrupa kökenli misyonerler hem de sömürge yöneticileri tarafından teşvik edilmiştir (Stuckey, 1987). Ancak bu süreç, çoğu zaman kölelere itaati aşılacak ve mevcut hiyerarşiyi meşrulaştırmak amacıyla yürütülmüştür. Buna rağmen, Afro-Amerikanlar, İncil'in mesajlarını kendi tarihsel bağlamları içinde yorumlamış; özellikle Musa'nın halkını esaretten kurtarışı, adaletin ilahi gücü ve kurtuluş temaları onların özgürlük mücadelelerinde temel anlatılar hâline gelmiştir (Fraizer, 1964). Lincoln'e göre bu dönüşümün en önemli aracı, sözlü kültür ve ortak ibadetlerdi. Köle kamplarında gizlice yapılan "brusharbor" adı verilen açık hava ibadetleri, Afrikalıların dinî ifade biçimlerini Hristiyanlıkla harmanlayarak özgün bir inanç pratiği oluşturmalarını sağladı. Bu buluşmalar, sadece ibadet değil, bilgi ve umut paylaşımının da mekânıydı. (Lincoln & Mamiya, 1990).

4.2. 19. Yüzyıl Siyahi Kiliselerin Kurumsallaşması

Köleliğin kaldırılmasının ardından, Afro-Amerikanlar kendi kiliselerini kurarak beyaz kontrolünden uzak bir dinî alan yaratmışlardır (Fraizer, 1964). Bu kiliseler, sadece ruhsal ihtiyaçları karşılamıyor; aynı zamanda eğitim, politik örgütlenme ve sosyal hizmet alanlarında da etkin rol oynuyordu. 1816'da kurulan African Methodist Episcopal Church (AME), Afro-Amerikanlar tarafından kurulan ilk bağımsız kilise olarak bu hareketin simgelerinden biri hâline gelmiştir. Siyahi kiliseler, topluluğun hafızasını ve tarihsel bilincini canlı tutan kurumlar olarak varlığını sürdürmüştür. Jim Crow yasaları, ayrımcılık ve şiddet ortamında, bu yapılar

siyah halkın hem korunma hem de kolektif direnç merkezleri olarak işlev gördü. Özellikle 20. yüzyılın ortasında yükselen Sivil Haklar Hareketi'nin liderleri (özellikle Martin Luther King Jr.) siyahi kiliselerin içinden çıktı ve bu kiliseleri birer seferberlik üssü olarak kullandı (Taylor, 1994).

4.3. Siyahi Kilisede Vaaz, Müzik ve Topluluk Dinamiği

Afro-Amerikan kiliselerinin ruhani yapısında vaazların ve müziğin merkezi bir yeri vardır. Vaazlar genellikle dramatik anlatımla, güçlü retorikle ve duygusal yoğunlukla sunulur (Mitchell, 2004). Dinleyicilerin katılımı teşvik edilir; alkış, “amin” nidaları, ayağa kalkarak tepki verme gibi unsurlar vaazın parçası hâline gelir. Bu katılımcı yapı, geleneksel Afrika inançlarındaki kolektif ritüel anlayışının bir devamı olarak görülebilir (Stuckey, 1987). Bunun yanında kilise müziği, hem bireysel hem kolektif hafızanın güçlü bir taşıyıcısıdır. Spiritüeller, himnler ve daha sonra gelişecek olan gospel müzik, hem teolojik anlatıları hem de siyasal direnişi ses yoluyla dile getirir (Burnim M. V., 2006). Müziğin bu merkezi rolü, Afro-Amerikan kilisesini sadece bir ibadet alanı değil, aynı zamanda bir kültürel üretim mekânı haline getirir. Siyahi kiliseler, yalnızca dini değil, sosyal sorumluluğu da ön planda tutmuştur. Yoksullukla mücadele, eğitim fırsatlarının artırılması, gençlerin desteklenmesi, aile kurumunun güçlendirilmesi gibi konularda kiliseler öncülük etmişlerdir. Bu yönüyle siyahi kilise, devletin ya da diğer kurumların çoğu zaman ulaşamadığı alanlarda topluluk için temel bir destek kaynağı olmuştur. Bugün hâlâ ABD’de siyahi kiliseler, Afro-Amerikan toplulukların sosyal, kültürel ve politik dayanışma merkezlerinden olarak görülmektedir (Taylor, 1994). Kuşaklar boyunca aktarılmış bir kimliğin, ruhani gücün ve mücadele mirasının canlı tanıklarıdır. Siyahi kilise, Afro-Amerikan dinî geleneğinin en güçlü yapı taşlarından biri olarak, geçmişin direniş hafızasını bugünün dayanıklılığına dönüştürmeyi sürdürmektedir (Burnim M. V., 2006).

4.4. Afro-Amerikan Hristiyanlığında Mistisizm ve Mucizeler

Afro-Amerikan Hristiyanlığının en dikkat çekici yönlerinden biri, ruhsal deneyimlerin yoğunluğu ve mistik anlayışın derinliğidir. Geleneksel Afrika

dinlerinin etkisini taşıyan bu inanç sistemi, Tanrı'yla doğrudan temas kurma, mucizelere tanık olma, ruhlarla iletişime geçme ve kutsal olanın gündelik hayatla iç içe geçtiği bir inanç pratiği geliştirmiştir (Lincoln & Mamiya, 1990). Bu yönüyle Afro-Amerikan Hristiyanlığı, Batı Hristiyanlığının katı teolojik yapılarından farklı, duygusal, sezgisel ve deneyim temelli bir ruhsallık sunar. Kilise içinde yaşanan ruhsal trans halleri “HolyGhostpossession” yani Kutsal Ruh'un bedene inmesi olarak tanımlanan durumlar, Afro-Amerikan ibadetlerinin en çarpıcı özelliklerinden biri olarak görülmüştür (Harris M. L., 2004). Bu anlar genellikle vaaz sırasında ya da müzik eşliğinde gerçekleşir. Bir kişi gözle görülür biçimde kendinden geçer, bedeni titrer, çılgılık atar, bazen dans eder ya da düşer. Bu, kutsal olanla doğrudan bir karşılaşmanın, ilahi dokunuşun işareti olarak kabul edilir. Kilise topluluğu bu tür deneyimleri onaylar, destekler ve hatta bir tür şifa süreci olarak görür. Bu mistik deneyimler, Batı Afrika dinlerinde görülen ruhsal temas ve vecd (ecstasy) geleneklerinin devamı niteliğindedir (Mbiti, 1990). Orada tanrılarla ya da ataların ruhlarıyla kurulan ilişkiler, burada Kutsal Ruh ya da İsa Mesih aracılığıyla kurulur. Fakat yapısal benzerlik dikkat çekicidir: Ruhun bedeni ele geçirmesi, bireyin iradesinin aşkın bir güce teslim edilmesi ve bunun topluluğun tanıklığında gerçekleşmesi. Afro-Amerikan kiliselerinde Tanrı'dan gelen şifaya duyulan inanç son derece güçlüdür. Kilise topluluğu için fiziksel ya da ruhsal hastalıklar sadece tıbbi değil, aynı zamanda ruhsal nedenlerle açıklanır (Pinn, 2003). Bu yüzden dualar, el koymalar (laying on of hands), kutsal yağlarla mesh etme gibi ritüeller sıkça uygulanır. Bu pratiklerde Tanrı'nın veya Kutsal Ruh'un birey üzerinde doğrudan etkili olduğuna inanılır. Benzer şekilde, kehanet ve vizyonlar da Afro-Amerikan Hristiyanlığında önemlidir. Bireyler, Tanrı'dan rüyalar, işaretler ya da doğrudan sözlü mesajlar aldıklarına inanabilir. Bu mesajlar bazen kişisel bir yönlendirme içerir, bazen de topluluğa hitap eder. Kehanet veren kişiler özellikle “Mother” ya da “Prophet” unvanlarıyla anılan yaşlı kadınlar kilise cemaatinde özel bir konuma sahiptir (Freeman, 2012). Bu mistik ve mucizevi anlatılar, geleneksel Afrika inançlarının yeniden yapılandırılmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Batı Afrika'da tanrıların ya da ataların rüyalar aracılığıyla mesaj verdiği, şaman benzeri ruhsal liderlerin kehanette bulunduğu ya da hastalıkların ruhsal dengesizlikle açıklandığı inançlar, Afro-Amerikan kilise pratiğinde farklı terimlerle yeniden doğmuştur. Artık

merkezde Tanrı vardır; ama Tanrı hâlâ bireyin hayatına doğrudan müdahale eder, rüyalarla konuşur, mucizeler gerçekleştirir (Rabeteau, 2004).

Bu mistik boyut, sadece bireysel bir tecrübe değildir. Topluluk içinde paylaşılan, kolektif olarak tanınan ve teyit edilen bir inanç sistemidir. Özellikle yoksulluk, şiddet ve ırkçılık gibi koşullar altında yaşamış Afro-Amerikan topluluklar için bu tür ruhsal anlatılar, hem teselli edici hem de güçlendirici bir işleve sahiptir (Harris M. L., 2004). Mucizelere inanmak, yalnızca bir inanç meselesi değil; aynı zamanda hayatta kalmanın, umut etmenin ve direnmenin bir yolu hâline gelmiştir. Afro-Amerikan kiliselerinde mistik deneyimler bireyi yalnızlaştırılmaz; aksine topluluğa daha sıkı bağlar. Mistik bir deneyim yaşayan kişi, bu deneyimini cemaatle paylaşır; bu paylaşım bir tür sosyal ritüele dönüşür. Kutsal olanla teması olan kişi, başkalarına rehberlik edebilir, onlara dua edebilir, hatta bazı durumlarda ruhani liderliğe yükselebilir. Bu, hiyerarşik din anlayışından çok daha katılımcı ve dinamik bir yapıya işaret eder. Özellikle “Pentekostal” ve “Charismatic” kiliselerde bu ruhsal deneyimlerin çok daha ön planda olduğu görülür (Alexander, 2011). Bu akımlar, Afro-Amerikan toplulukların ruhani coşkusu ve kolektif enerjisini kurumsal yapıya dönüştürerek daha yaygın bir etki alanı yaratmıştır.

4.5. Gospel ve Ruhsal Müziklerin Dinsel Boyutu

Afro-Amerikan dinî geleneğinin en etkileyici ve evrensel yönlerinden biri, kuşkusuz ki müzikal ifadenin taşıdığı ruhani yoğunluk ve toplumsal derinliktir. Gospel müzik, sadece bir sanat formu ya da müzik türü değil, aynı zamanda inancın, acının, umudun ve direnişin birleştiği kutsal bir iletişim aracıdır. Bu müzik biçimi, kölelik döneminde doğan “NegroSpirituals” ile başlayan, 20. yüzyılda kilise temelli gospel’e dönüşen bir evrimsel hattı izler. Her bir dönemde, Afro-Amerikan halkının kolektif ruhsal tecrübesini yansıtan, onu yorumlayan ve dönüştüren bir ses olmuştur (Rabeteau, 2004). Gospel’in kökenleri, köleler arasında ortaya çıkan ve sözlü kültürle aktarılan NegroSpirituals’a dayanır. Bu şarkılar hem dinî bir dua biçimi hem de özgürlük arayışının sembolleriydi. Kur’an’ın ayetleri ya da İncil’in pasajları gibi ezberlenip söylenen bu şarkılar, aynı zamanda gizli anlamlar da taşıyordu. “Wade in the Water” ya da “Go Down, Moses” gibi şarkılar, Musa’nın halkını Firavun’dan kurtarması anlatısıyla köleliğe karşı direnişi iç içe geçiriyordu. Ruhani ve politik,

sembolik ve doğrudan olan bu şarkılar, hem Tanrı'ya sesleniş hem de bir direniş marşıydı. Müziğin çağırıcı yapısı, katılımcılığı ve tekrara dayalı yapısı, hem bireysel hem kolektif bir ruh hâlini besliyordu. Bu şarkılar, umutla karışık bir kederi taşıyor; hem göğe, Tanrı'ya hem de dünyaya, geleceğe yöneliyordu (Rabeteau, 2004).

4.6 Yirminci Yüzyılda Gospel Müziğin Yükselişi

1900'lü yılların başından itibaren, özellikle Büyük Göç'le birlikte Afro-Amerikanlar kırsal Güney'den şehirli Kuzey'e taşınırken, geleneksel spiritüellerin yerini daha yapılandırılmış, kilise merkezli gospel müzik aldı. Thomas A. Dorsey gibi öncüler, klasik dinî temaları blues ve caz ezgileriyle harmanlayarak modern gospel'in temellerini attılar (Boyd, 2003). Bu dönemde gospel, hem dinî ibadetlerin vazgeçilmez parçası hem de Afro-Amerikan kültürel kimliğinin ifadesi haline geldi. Gospel müziği, Afro-Amerikan kilisesinin mimarisini bile etkileyen bir güce sahipti. Koro düzenlemeleri, solo seslerin güçlü anlatımı, cemaatin aktif katılımı, ilahi coşkunun yükselişi—bunların hepsi kiliseyi sadece bir ibadet yeri değil, aynı zamanda bir ruhsal performans sahnesi hâline getiriyordu (Burnim M. V., 2006). Gospel müzik, Sivil Haklar Hareketi sırasında da önemli bir işlev üstlendi. “WeShallOvercome” gibi ilahiler, hem kilise korolarında hem protesto yürüyüşlerinde söylendi. Bu şarkılar, inancı ve eylemi, Tanrı'ya yönelişi ve dünyevi adalet arayışını birleştiren bir köprü görevi gördü (Darden, 2004). Müziğin bu çok boyutlu yapısı, Afro-Amerikan topluluğun sadece dini değil, sosyal ve politik motivasyonlarını da besledi. Ruhsal müzik, travmanın taşıyıcısı ve dönüştürücüsüydü. Ağır iş temposunda yorulan, ailelerinden koparılan, sistematik şiddete maruz kalan insanların acılarını ifade etmenin en etkili yolu bu ezgilerde saklıydı. Bu müzikler aynı zamanda cemaat üyeleri arasında empati ve bağlılık duygusu yaratıyordu. Müzik, hem bireyi iyileştiren hem de topluluğu bir arada tutan bir ruhsal yapıydı (Rabeteau, 2004). Günümüzde gospel müzik sadece kiliseyle sınırlı bir pratik değil. Popüler müzikte, siyasal mitinglerde, toplumsal hafızayı canlı tutan belgesellerde ya da Afro-Amerikan kültürel mirasını sahiplenen her alanda yankılanmaktadır. Aretha Franklin'den Kirk Franklin'e, Mahalia Jackson'dan Yolanda Adams'a uzanan çizgi, bu müziğin hem kutsal hem dünyevi boyutlarını temsil eder. Gospel, Tanrı'yla kurulan ilişkinin sesi olduğu kadar, tarihle ve

mücadeleyle kurulan ilişkinin de sesidir. İçinde hüznün vardır, ama bu hüznün boyun eğen bir hüznün değil; direnen, umut eden, dönüştüren bir hüznüdür (Burnim & Maulsby, 2015). Afro-Amerikan Hristiyanlığı, tarihsel olarak baskıya, sömürüye ve ayrımcılığa karşı geliştirilen güçlü bir direnç alanı olmuştur. Siyahi kiliseler, yalnızca ibadet edilen kutsal alanlar değil; aynı zamanda toplumsal örgütlenmenin, kültürel üretimin ve ruhsal iyileşmenin merkezleridir. Mistisizm ve mucizeler etrafında şekillenen ruhani deneyimler, Tanrı'yla doğrudan temas kurma arzusunun bir yansımasıdır; gospel müzik, bu inancın kolektif ve sanatsal ifadesi olarak öne çıkar. İnanç burada yalnızca kutsala değil, aynı zamanda bir halkın onuruna, geçmişine ve umuduna tutunma biçimidir. Böylece Afro-Amerikan Hristiyanlığı, hem köklerinden beslendiği Afrika ruhani mirasını hem de yeni dünyada var olma mücadelesini aynı anda içinde taşır. Bu çok katmanlı yapı, dinin sadece bireysel bir tecrübe değil, aynı zamanda kültürel bir direniş biçimi olabileceğini açıkça ortaya koyar (Rabeteau, 2004).

4.6.1 Afro-Amerikan Müslümanlar ve Tarihçesi

Amerika Birleşik Devletleri'ne zorla getirilen Afrikalıların önemli bir kısmı, özellikle Batı Afrika'dan gelenler, İslam inancına mensuptu (Diouf, 1998). Ancak kölelik sistemi, bu inancın açık şekilde yaşanmasını büyük ölçüde engelledi. Dini pratikler bastırıldı, İslami isimler değiştirildi ve Kur'an'a ulaşım imkânsız hale getirildi. Buna rağmen bazı köleler, İslam'ın temel ibadet ve inanç unsurlarını uzun süre muhafaza etmeye çalıştı. (Austin, 1984). 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde, İslam inancı Afro-Amerikan toplumu içinde yeniden bir canlanma yaşamaya başladı. Bu dönemde İslam, sadece bir din olarak değil, aynı zamanda siyasal bilinçlenme ve kültürel uyanışın bir simgesi hâline geldi (Curtis, 2002). Afrika kökenlerine sahip olmanın ve "siyah" olmanın aşağılandığı bir toplumda, İslam; özgürlük, eşitlik ve kökenlere dönüş çağrısı olarak algılandı. Özellikle 1930'lu yıllardan itibaren, İslami cemaatlerin Afro-Amerikan toplumu içerisinde yayılması, dini yalnızca ibadet biçimi olarak değil, bir kimlik ve direniş biçimi olarak da yeniden inşa etti. Bu dönemde İslam'a yönelen Afro-Amerikanlar, çoğu zaman beyaz Hristiyanlıkla özdeşleşen baskıcı yapıya karşı bir alternatif arıyorlardı. Dolayısıyla İslam, hem manevî bir sığınak hem de kültürel bir başkaldırı biçimi olarak önem kazandı.

4.6.2 Nation of Islam ve Etkileri

20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan Nation of Islam (NOI), Afro-Amerikan topluluğu içinde İslami inancı yeniden tanımlayan ve siyasal-kültürel etkisi son derece güçlü olan bir hareket olarak öne çıkmıştır. 1930 yılında Wallace D. Fard tarafından Detroit'te kurulan bu örgüt, klasik İslami öğretilerden farklı bir yorumla Afro-Amerikan kimliğini güçlendirmeyi ve siyasal bağımsızlığı savunmayı amaçlamıştır (Lincoln E. , 1994). Fard'ın ortadan kaybolmasının ardından liderlik Elijah Muhammad'e geçmiş, bu dönemde hareketin ideolojisi daha sistematik bir yapıya kavuşmuştur. Elijah Muhammad'in liderliğinde Nation of Islam yalnızca bir dinî cemaat değil, aynı zamanda bir toplumsal reform hareketine dönüşmüştür. Hareketin en çarpıcı özelliklerinden biri, Afro-Amerikanların "Tanrı'nın seçilmiş halkı" olduğu yönündeki inancıydı. Bu retorik, beyaz üstünlükçü sistemlere karşı siyahların özsayıgılarını yeniden kazanmalarını hedeflemiş ve beyazları "şeytanın çocukları" olarak tanımlayan radikal bir söylem geliştirmiştir (Clegg, 1997). Hareket, bireysel disiplin, temiz yaşam, uyuşturucu ve alkolden uzak durma gibi katı ahlaki kurallar benimsemiş, bağımsız bir siyah ekonomi ve toplum yaratma amacıyla eğitim kurumları, işletmeler ve topluluk merkezleri kurmuştur. NOI'nin etkisi özellikle 1950'ler ve 1960'larda, Malcolm X gibi figürlerin katkılarıyla artmıştır. Malcolm X, başlangıçta Elijah Muhammad'in öğretilerine sadık kalarak hareketin ideolojisini yaymış; ancak daha sonra Hac ziyaretiyle birlikte klasik İslam'a yönelmiş ve daha evrensel, ırklarüstü bir İslam anlayışını savunmuştur. Bu dönüşüm, NOI içinde fikir ayrılıklarına yol açmış, Malcolm X'in 1965'teki suikastı ise hareketin iç gerilimlerini ve siyah Müslümanlar arasındaki farklı yönelimleri gözler önüne sermiştir. 1970'lerden sonra Elijah Muhammad'in oğlu Warith Deen Mohammed, klasik Sünnî İslam'a yönelerek babasının mirasını daha evrensel bir çizgide sürdürmeye çalışmıştır. Buna karşın Louis Farrakhan önderliğinde ayrılan bir grup, Elijah Muhammad'in fikirlerine sadık kalarak Nation of Islam'ı yeniden yapılandırmıştır (Gardell, 1996). Farrakhan'ın liderliğinde hareket, yeniden Afro-Amerikan toplumu içinde etki kazanmış; özellikle 1995 yılında düzenlenen "Million Man March" bu etkinin sembolü hâline gelmiştir. Nation of Islam, klasik İslam anlayışından belirli noktalarda ayrılmasına rağmen, Afro-Amerikan toplumu açısından dinî kimliği, siyasal bilinci ve toplumsal aidiyeti bir arada sunan tarihsel bir yapı olarak önem

kazanmıştır. Marjinalleştirilmiş bireyler için bir aidiyet ve dönüşüm modeli sunarak hem bireysel gelişimi hem de kolektif bilinçlenmeyi teşvik etmiştir.

4.6.3 Rastafaryanizm'in Afro-Amerikan Kültürüne Yansımaları

Rastafaryanizm, esas olarak 1930'lu yıllarda Jamaika'da ortaya çıkan ve Etiyopya İmparatoru Haile Selassie'yi ilahi bir figür olarak kabul eden bir inanç sistemidir. Her ne kadar kökenleri Jamaika'ya dayansa da, bu inanç sistemi zamanla Karayip diasporasının ötesine taşarak Afro-Amerikan kültürünü ve bilincini de etkilemiştir. Bu etkileşimde özellikle 1960'lı yıllardan itibaren yükselen pan-Afrika bilinci, siyah onuru hareketleri ve kültürel radikalizmin etkisi büyük olmuştur (Campbell, 1987). Rastafaryanizm'in Afro-Amerikan kültürü üzerindeki etkisi, doğrudan teolojik bir düzlemden ziyade; felsefi, politik ve kültürel alanlarda yoğunlaşmaktadır. "Babylon" olarak adlandırılan Batılı baskıcı sistemin eleştirisi, kölelik ve sömürgecilik karşıtı duruş, doğayla uyumlu bir yaşam tarzı ve Afrika'ya dönüş fikri gibi unsurlar, Afro-Amerikanların tarihsel ve kültürel deneyimleriyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Bu nedenle birçok Afro-Amerikan birey, Rastafaryanizmi bir yaşam felsefesi ya da kültürel protesto biçimi olarak benimsemiştir. 1970'li yıllarda Bob Marley ve diğer reggae sanatçılarının uluslararası alanda tanınırlık kazanmasıyla birlikte Rastafaryanizme dair semboller ve fikirler, Afro-Amerikan topluluklar arasında da yaygınlaşmaya başlamıştır. Reggae müziği, özellikle genç Afro-Amerikanlar için siyasal bilinçlenmeyi teşvik eden, ezilen halkların özgürlüğünü savunan ve manevî uyanışı çağırان bir kültürel direniş aracına dönüşmüştür (Campbell, 1987). Ayrıca Rastafaryanizm'in doğa temelli yaşam anlayışı, "Ital" olarak bilinen vejetaryenlik temelli beslenme sistemi, doğal saç stilleri (dreadlock), doğaya saygı ve ot kullanımı gibi öğeler, özellikle alternatif yaşam tarzlarına ilgi duyan Afro-Amerikan bireyler arasında benimsenmiştir. Bu yönelim, sistem karşıtı bir duruşla birleşerek, Afro-Amerikan gençliği içinde bireysel ve kolektif kimlik arayışına yeni yollar açmıştır. Her ne kadar Rastafaryanizm, Afro-Amerikan toplumunda hâkim olan Hristiyanlık ya da İslam gibi inanç sistemlerinden farklılık gösterse de sunduğu direnişçi, özgürlükçü ve Afrika kökenlerini yücelten dünya görüşüyle siyah kimliğin güçlü damarlarına temas etmiştir. Bu bağlamda Rastafaryanizm, yalnızca bir inanç biçimi değil; aynı zamanda

tarihsel hafızayı, kültürel direnci ve siyasal muhalefeti canlı tutan önemli bir kültürel sembol hâline gelmiştir.

5. AFRO-AMERİKAN HALK HİKÂYELERİ VE EDEBİYATI

5.1 Sözlü Gelenekten Yazılı Edebiyata Geçiş

Afro-Amerikan halk anlatıları, tarihsel olarak sözlü geleneğe dayanan bir kültürel aktarım biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Bu anlatılar, Afrika kökenli toplulukların kimliklerini, kolektif hafızalarını ve kültürel değerlerini sürdürmelerine olanak tanıyan hayati bir işlev üstlenmiştir (Gates H. L., 1988). Levin'e göre kölelik döneminde, sözlü anlatılar kölelerin hem hayatta kalma stratejilerini hem de özgürlük arayışlarını kodlayan simgesel mesajlar içermektedir. Bu hikâyeler, deyimler, bilmeceler ve efsaneler aracılığıyla hem eğitsel hem de direnişçi bir işlev taşımış, baskıcı sisteme karşı pasif direnişin bir formuna dönüşmüştür (Levine, 1977). Sözlü gelenek yalnızca bir eğlence biçimi değil; aynı zamanda toplumsal eşitsizliklere karşı kolektif bir bilinç ve kültürel dayanışma aracıdır. Anlatıcılar (griot'lar), hikâyelerinde metafor, alegori ve semboller aracılığıyla köleliğin acımasız gerçekliğini aktarırken; aynı zamanda özgürlük, umut ve manevî diriliş fikrini canlı tutmuşlardır. Bu nedenle Joyner sözlü anlatıların, siyah Amerikalıların tarihsel ve psikolojik direnişlerinin taşıyıcısı hâline geldiğini belirtmiştir (Joyner, 1984).

19. yüzyılın sonlarına doğru, özellikle Amerikan İç Savaşı'nın ardından köleliğin resmen sona ermesiyle birlikte, sözlü gelenekten yazılı edebiyata geçiş süreci hız kazandı. Bu dönemde Afro-Amerikan yazarlar, özgürlüklerini kazanmanın sağladığı fırsatları değerlendirerek, yaşamışlıklarını edebi eserler aracılığıyla kayda geçirmeye başladılar. Yazılı edebiyatın ilk örneklerinden biri olan köle anlatıları (slavenarratives), geçmişin tanıklığını yapan ve tarihin susturduğu seslere yer açan önemli bir tür hâline geldi. Frederick Douglass'ın *Narrative of the Life of Frederick Douglass* (1845) adlı eseri, bu geçişin en çarpıcı ve etkili örneklerinden biridir. Douglass'ın metni hem bireysel kurtuluşun öyküsünü hem de köleliğin sistematik yapısını gözler önüne sererek, Afro-Amerikan yazılı edebiyatının temel taşlarından birini oluşturmuştur (Douglass, 2003).

Sözlü gelenekten yazılı edebiyata geçiş, yalnızca teknik bir aktarım değil; aynı zamanda epistemolojik bir dönüşüme işaret etmektedir. Bu dönüşüm, Afro-Amerikan bireylerin kimlik, hafıza ve temsil meselelerini yazılı metinler aracılığıyla sorgulamalarını sağlamış; aynı zamanda ulusal anlatının dışında bırakılan tarihî

tecrübelerin edebî bir dille ifade edilmesine olanak tanımıştır. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak Afro-Amerikan edebiyatının, yalnızca bir azınlık geleneği değil; aynı zamanda kültürel kimliğin, tarihsel adaletin ve sosyal eleştirinin taşıyıcısı hâline geldiğini söyleyebiliriz.

5.2 Kölelik Dönemi Hikâyeleri ve Efsaneleri

Afro-Amerikan halk edebiyatının temelleri, kölelik döneminin karanlık ve acı dolu gerçeklikleriyle iç içe geçmiştir. Bu dönemde siyah bireyler yalnızca fiziksel zorlamaya değil, aynı zamanda kültürel asimilasyona, dinsel baskılara ve kimlik kaybı tehdidine maruz kalmıştır. Buna rağmen sözlü anlatım geleneği, Afro-Amerikan toplumunun direnişini, kimliğini koruma çabasını ve topluluk bilincini sürdürmesini sağlayan en güçlü araçlardan biri olmuştur. Bu anlatılar, kölelerin duygularını, stratejik zekâlarını ve direnme biçimlerini simgeleyen sembollerle örülmüştür. Bu sembolik dilin en dikkat çekici öğelerinden biri, Pelton'un eserlerinde ele aldığı Afrika kökenli mitolojik anlatıların bir uzantısı olan "Trickster" (hilekâr) figürüdür. Trickster, baskı altındaki bireyin güç karşısında akıl ve kurnazlıkla hayatta kalma mücadelesini temsil eder. Bu figürün en bilinen örneklerinden biri, Batı Afrika mitolojisinin önemli karakterlerinden Anansi'dir. Anansi, doğrudan çatışmadan kaçınarak strateji ve ironiyle zafer kazanan bir figür olarak, kölelik döneminde zihinlerde özgürlüğün sembolü hâline gelmiştir (Pelton R. D., 1980). Amerikan topraklarında bu figür, Br'erRabbit (Zıp Zıp Tavşan) karakterine evrilmiştir. Br'erRabbit, fiziksel olarak zayıf olmasına rağmen karşısındaki güçlü figürlere (örneğin Br'er Fox ve Br'erBear) karşı zekâsı ve çevikliği ile üstünlük sağlar. Bu karakterin öyküleri, kölelerin karşılaştıkları zorluklar karşısında geliştirdikleri hayatta kalma stratejilerinin alegorik bir ifadesidir. Kölelik dönemi anlatıları, yalnızca kurgusal figürlerle değil, aynı zamanda tarihî kişiliklerle de şekillenmiştir. Harriet Tubman, kölelikten kaçan Afro-Amerikalılara yardım ederek "Yeraltı Demiryolu" olarak bilinen gizli kaçış ağını organize eden ve zamanla halk kahramanına dönüşen bir figürdür. Tubman, yalnızca tarihsel bir karakter değil, aynı zamanda direnişin, kararlılığın ve özgürlük inancının sembolüdür (Clinton, 2004). Onun yaşamı, anlatılar yoluyla tarihsel gerçekliğin ötesine taşınmış ve kolektif hafızada efsanevi bir yer edinmiştir. Benzer şekilde, Frederick Douglass da

bu dönemin unutulmaz figürlerinden biridir. *Narrative of the Life of Frederick Douglass* (1845) adlı otobiyografisinde, okumanın ve bilgiye ulaşmanın kölelik sistemine karşı zihinsel direnişte nasıl dönüştürücü bir güce sahip olduğunu aktarır. Douglass, "Gözlerimi açan kitaplar, köleliğe karşı içimde bir isyan ateşi yaktı" diyerek bilgi ile özgürlük arasındaki ilişkiyi net biçimde ifade etmiştir. Bu dönemde anlatılan halk hikâyeleri, aynı zamanda toplumsal dayanışma ve kolektif kimlik oluşturma işlevi de üstlenmiştir (Douglass, 2003). Joyner ise hikâyelerin yalnızca bireysel direnişi değil, ortak bir tarih bilinci ve geleceğe dair umutları beslediğini, sembolik anlatılarda yer alan "tavuk ve yılan" gibi öykülerde, zayıf olan figür akli ve stratejiyi kullanarak güçlü olanı alt ettiğinden bahsetmiştir. Bu, kölelik karşısındaki direnişin metaforik bir anlatımıdır (Joyner, 1984). Tüm bu örnekler, Afro-Amerikan halk anlatılarının yalnızca geçmişe değil, geleceğe de uzandığını gösterir. Anansi, Br'er Rabbit, Harriet Tubman ve Frederick Douglass gibi karakterler aracılığıyla şekillenen bu hikâyeler; hem kültürel mirası yaşatır hem de özgürlük, adalet ve direniş gibi evrensel değerleri yüceltir. Bu yönüyle kölelik dönemi halk hikâyeleri, Afro-Amerikan kimliğinin ve tarihsel bilincinin temel taşlarından biri olmuştur.

5.3 Harlem Rönesansı ve Afro-Amerikan Mitlerinin Modern Yansımaları

20. yüzyılın başlarında, özellikle 1920'li yıllarda ortaya çıkan Harlem Rönesansı, Afro-Amerikan kimliğinin kültürel, sanatsal ve toplumsal düzeyde güçlü bir şekilde ifade bulduğu bir dönüm noktasıdır. New York'un Harlem bölgesinde şekillenen bu kültürel hareket, yalnızca sanatçılar ve edebiyatçılarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda geniş Afro-Amerikan topluluğunun kendi kimliğini yeniden tanımlama ve sahiplenme sürecine öncülük etmiştir. Harlem Rönesansı, Afro-Amerikan halkının kölelik geçmişiyle, halk hikâyeleriyle ve mitolojik temalarıyla olan ilişkisini yeniden yorumladığı bir dönem olmuştur. Sanatçılar, geçmişin kültürel mirasını modern dünyaya taşıyarak Afro-Amerikanların özgürlük, eşitlik ve kimlik arayışını sanat aracılığıyla görünür kılmışlardır (Gates H. L., 1988). Afro-Amerikan mitlerinin modern yansımaları, bu dönemde edebiyat, müzik, tiyatro ve resim gibi birçok alanda belirginleşmiştir. Bu dönemin en önemli şairlerinden Langston Hughes, Afro-Amerikan mitolojisinin modern şiirle nasıl buluşabileceğini gösteren bir figürdür. Hughes'un "The Negro Speaks of Rivers" adlı şiirinde, Afro-Amerikan halkının

tarihsel köklerine ve ruhsal mirasına nehir metaforu üzerinden gönderme yapılıır. Bu şiir, mitolojik imgeler aracılığıyla geçmişin acılarını ve varoluşsal sürekliliği anlatır (Hughes, 2002). Hughes'un eserleri, Afro-Amerikan halk hikâyelerinin hem bireysel hem kolektif kimlik inşasına katkı sunduğunu kanıtlar niteliktedir. Harlem Rönesansı yalnızca edebiyat alanında değil, müzik ve diğer sahne sanatlarında da Afro-Amerikan mitlerinin yeniden yorumlandığı bir dönemdir. Gospel ve blues müziği, bu dönemde geçmişin dini inançları ve toplumsal acılarını ifade etmenin güçlü araçları haline gelmiştir. Blues şarkılarında işlenen temalar, köleliğin mirasını, duygusal travmaları ve özgürlük arzusunu yansıtan modern halk hikâyeleri olarak işlev görür. Zora Neale Hurston, Harlem Rönesansı'nın en güçlü kadın yazarlarından biri olarak, Afro-Amerikan halk anlatılarını modern roman formuna taşımıştır. Hurston'ın *Their Eyes Were Watching God* (1937) adlı eseri, hem Afro-Amerikan kadınlarının özgürlük mücadelesini hem de folklorik temaların edebi ifadesini içinde barındırır. Hurston, folklor toplayıcılığı ve antropolog kimliğiyle halk hikâyelerini derlemiş, bunları akademik ve edebi alanlara başarıyla taşımıştır (Boyd, 2003). Afro-Amerikan halk mitlerinin çağdaştırılması, yalnızca geçmişi yansıtmakla kalmamış, aynı zamanda çağdaş toplumun sosyal ve kültürel yapılarıyla da etkileşim hâlinde bir kültürel direniş biçimi oluşturmuştur. Örneğin Pelton'un eserinde anansi figürünün, zekâ, ironi ve direnişi temsil eden bir Trickster karakteri olarak modern edebiyatta ve çocuk kitaplarında bile kendine yer bulduğu belirtilmiştir (Pelton R. D., 1980). Harlem Rönesansı sanatçıları, bu figürleri modern metinlerle birleştirerek mitolojik anlatının güncel bir eleştiri aracına dönüşmesini sağlamışlardır. Sonuç olarak, Harlem Rönesansı, Afro-Amerikan halkının kültürel belleğini sanatsal yollarla yeniden kurduğu ve geçmişin acılarını bugünün mücadeleleriyle harmanladığı bir dönemdir. Bu dönem, Afro-Amerikan halk hikâyelerinin yalnızca tarihsel birer anlatı değil, aynı zamanda modern edebiyat ve sanat için vazgeçilmez bir kaynak olduğunu ortaya koymuştur. Mitolojik karakterler ve anlatılar hem kimlik inşasında hem de toplumsal eleştiride işlevselliğini sürdürerek Afro-Amerikan edebiyatında kalıcı bir yer edinmiştir.

5.4 Öne Çıkan Karakterler ve Figürler

Afro-Amerikan halk hikâyeleri, mitolojileri ve folklorik gelenekleri, çok sayıda ilginç ve sembolik karaktere ev sahipliği yapmaktadır. Bu karakterler, sadece

halkın günlük yaşamını anlatmakla kalmaz, aynı zamanda Afro-Amerikan toplumunun tarihsel ve kültürel mücadelesini de yansıtır. Karakterler, çoğu zaman hikâyelerdeki temaları pekiştiren, toplumsal değerleri anlatan ve eğitimsel bir işlev gören figürlerdir. Bu bölümde, Afro-Amerikan mitolojisinde ve halk edebiyatında önemli yer tutan Br'erRabbit (Tavşan Kurnazlığı) ve Büyük Anne (Wise Old Woman) ile Şifacı Figürleri üzerinde durulacaktır. Bu figürler, hem Afro-Amerikan halkının tarihsel geçmişine hem de kültürel kimliklerine dair derin izler taşır.

5.5.Br'erRabbit. (Tavşan Kurnazlığı)

Afro-Amerikan folklorunun en tanınmış figürlerinden biri olan Br'erRabbit, kölelik döneminin zorlu koşullarında şekillenen, zekâ, çeviklik ve stratejik düşünceyle özdeşleşmiş mitolojik bir kahramandır. Güney Amerika'daki köle topluluklarında sözlü gelenek aracılığıyla aktarılan Br'erRabbit öyküleri, güçlü ama baskıcı figürlere karşı direnişin sembolü olarak yer edinmiştir. Bu karakter, çoğu zaman Br'er Fox (Tilki) ve Br'erBear (Ayı) gibi fiziksel olarak güçlü ancak daha az zeki rakiplerine karşı üstünlük sağlar. Böylece Br'erRabbit, yalnızca eğlenceli bir hikâyeye kahramanı değil, aynı zamanda Afro-Amerikan toplumunun hayatta kalma stratejilerini simgeleyen kültürel bir arketip hâline gelir. Br'erRabbit'in anlatıları, zayıfın güçlüye karşı zekâ yoluyla direnişini yüceltir. Bu karakter, bazen tembel ya da oyunbaz olarak da betimlenir; ancak bu yönleri, baskıya karşı geliştirilen yaratıcı tepkilerin birer yansıması olarak okunmalıdır. Br'erRabbit'in davranışları, köleliğin dayattığı sınırlara rağmen bireysel ajansın, stratejinin ve toplumsal zekânın önemini vurgular. Br'erRabbit'in anlatıları aynı zamanda Batı Afrika kökenli mitolojik karakterlerden biri olan Anansi the Spider (Anansi Örümceği) ile güçlü paralellikler taşır. Anansi, Batı Afrika ve Karayip halkları arasında yaygın bir Trickster figürüdür; gücün değil, zekânın yüceltilmesini simgeler. Br'erRabbit'in hikâyeleri, Anansi anlatılarının Amerika'daki karşılığı olarak okunabilir. Bu benzerlik, köleleştirilmiş Afrikalıların kültürel miraslarını Yeni Dünya'ya taşıdıklarının ve bu mirası direniş aracı olarak kullandıklarının bir göstergesidir.

Br'erRabbit öyküleri aynı zamanda eğitimsel işlevler taşır. Bu öyküler aracılığıyla topluluk üyeleri, özellikle çocuklar hem eğlenir hem de stratejik düşünme, adalet, uyanıklık gibi değerleri öğrenirler. Örneğin, Br'erRabbit'in en

bilinen hikâyelerinden birinde, Br'er Fox onu tuzağa düşürmek ister. Ancak Br'erRabbit, "Lütfen beni diken çalısına atma" diyerek rakibini kandırır ve çalıya atıldığında kolayca kaçar. Harris' göre bu hikâye, yalnızca zekâ yoluyla tehlikeden kaçışı değil, aynı zamanda manipülasyon ve strateji kullanma becerisini de yüceltir (Harris J. C., 1881). Br'erRabbit, yalnızca bireysel bir kurtuluşun sembolü değildir; aynı zamanda Afro-Amerikan kolektif belleğinin ve direnişin sembolik bir anlatımıdır. Onun kurnazlığı, baskı altındaki halkların ruhsal gücünü ve tarihsel direncini temsil eder. Güce karşı zekâyı yücelten bu figür, günümüzde bile Afro-Amerikan kimliğinin kültürel kaynaklarından biri olarak yaşamaya devam etmektedir.

5.6. Büyük Anne (Wise OldWoman) ve Şifacı Figürleri

Afro-Amerikan mitolojisi ve halk anlatılarında önemli bir yere sahip olan Büyük Anne ya da Wise OldWoman figürü, bilgelik, deneyim ve doğayla uyum içinde yaşama gibi temsillerle tanımlanır. Bu figür, genellikle bir topluluğun rehberi, öğreticisi ve ruhsal destek kaynağı olarak karşımıza çıkar. Kimi anlatılarda yaşlı, kimi anlatılarda ise genç bir kadın formunda ortaya çıkan bu karakter, her zaman bilgi, sezgi ve iyileştirici güçle donatılmıştır. Büyük Anne, Afro-Amerikan halk anlatılarında yalnızca bireysel bir figür değil, aynı zamanda kadın bilgeliğinin ve kültürel sürekliliğin bir simgesi olarak yer alır. Kölelik döneminde, kadınlar genellikle hem çocukların bakımı hem de topluluğun manevî ve fiziksel iyiliğinden sorumlu olmuşlardır. Boyd'a göre bu figür, kölelik ve sonrasındaki toplum yapısında Afro-Amerikan kadınlarının oynadığı çok katmanlı rolleri temsil eder (Boyd, 2003). Büyük Anne figürünün bir başka yönü de şifacılık kimliğidir. Bu figür, bitkiler, doğal ilaçlar ve geleneksel yöntemlerle fiziksel hastalıkları iyileştirdiği gibi, aynı zamanda ruhsal travmalara karşı da toplumu güçlendiren bir rol üstlenir (Rankine, 2014). Bu şifacılar, doğa ile iç içe bir bilgi sistemine sahip olarak, Afro-Amerikan kültüründe "büyüsel" veya "manevî güç" taşıyan kişiler olarak kabul edilirler. Bilgilerini nesilden nesile aktaran bu kadınlar, toplum içinde yalnızca tıbbi bir destek değil, aynı zamanda kültürel direnişin taşıyıcıları olmuşlardır. Örneğin Levin'in eserinde bir halk hikâyesinde, Büyük Anne, tarlada çalışırken hastalanan bir köle kadını iyileştirmek için geleneksel otlardan elde ettiği ilaçları kullanır ve kısa sürede

onu iyileştirir. Bu tür anlatılar, Afro-Amerikan halkının kölelik koşullarında modern tıptan uzak, fakat kendi bilgi sistemleriyle iyileştirici çözümler geliştirdiğini gösterir (Levine, 1977). Büyük Anne, aynı zamanda toplumu bir arada tutan figürdür. Kriz anlarında rehberlik eder, sözlü öğütlerle halkı sakinleştirir ve çözüm yolları sunar. Özellikle Afro-Amerikan kadınlarının toplumsal rollerini simgeleyen bu figür, sevgi, sabır, cesaret ve bilgeliğin birleşimini yansıtır. Bilge kadın, halk hikâyelerinde adaletsizlik karşısında sessiz kalmaz, çoğu zaman halkını koruyan bir lider kimliğine bürünür. Şifacı figürler yalnızca sağlıkla değil, aynı zamanda Afro-Amerikan mitolojisinde toplumsal eşitlik ve özgürlük mücadelesiyle de ilişkilidir. Onlar, fiziksel iyileştirmenin ötesinde toplumun ruhunu iyileştiren, kültürel kimliği yaşatan ve geçmişle gelecek arasında bir köprü kuran varlıklardır. Şifacılar, doğayla olan bağlarıyla halkın yaşama tutunma gücünü simgelerler. Büyük Anne ve şifacı figürleri, Afro-Amerikan halk anlatılarında yalnızca geleneksel bilgi kaynakları değil, aynı zamanda tarihsel direnişin, toplumsal dayanışmanın ve ruhsal iyileşmenin sembolleri olarak konumlanırlar. Bu figürler, Afro-Amerikan kadınlarının kültürel liderlik rolünü görünür kılarak, geçmişin mirasını hem korur hem de dönüştürür.

6. KÜLTÜREL VE SANATSAL YANSIMALAR

Afro-Amerikan halkının tarihsel deneyimleri, yalnızca edebiyat ve mitolojiyle değil, aynı zamanda müzik ve dans gibi sanatsal biçimlerle de derin bir ifade alanı bulmuştur. Kölelik geçmişi, direniş kültürü ve mitolojik temalar, Afro-Amerikan sanatını şekillendiren ana unsurlar arasında yer alır. Bu bölümde, Afro-Amerikan mitolojisinin başta müzik ve dans olmak üzere; blues, jazz ve gospel gibi sanat dallarındaki yansımaları incelenecektir.

6.1 Afro-Amerikan Mitolojisinin Müzik ve Dansa Etkisi

Afro-Amerikan kültüründe müzik ve dans, yalnızca estetik formlar değil, aynı zamanda toplumsal hafıza, kimlik inşası ve direnişin araçlarıdır (Levine, 1977). Bu formlar, mitolojik temalarla doğrudan ilişkilidir; kahramanlık, trickster figürleri, ruhlarla iletişim ve atalara bağlılık gibi unsurlar, özellikle spiritüel şarkılar ve ritüel danslarda yankı bulur. Kölelik döneminde müzik, hayatta kalma stratejilerinden biri olarak işlev görmüş hem ruhsal rahatlama hem de gizli iletişim aracı olarak kullanılmıştır (Burnim & Maulsby, 2015). Spirituals olarak bilinen dini şarkılar, Tanrı'yla ve öteki dünyayla iletişim kurmayı amaçlarken, aynı zamanda özgürlüğe dair umutları da dile getirir. Dans ise, müzikle birlikte beden de ifade aracı olduğu bir ritüel hâline gelmiş; özellikle Batı Afrika'dan taşınan ritmik yapılar, kölelik sonrası Afro-Amerikan kültüründe yeni formlara bürünerek yaşamaya devam etmiştir.

6.2 Blues ve Jazz'de Mitolojik Temalar

Blues ve jazz, Afro-Amerikan topluluğun tarihsel travmalarını ve ruhsal çatışmalarını müzikal dile çeviren en güçlü formlardan ikisidir. Blues, özellikle yoksulluk, yalnızlık, aşk acısı ve toplumsal adaletsizlik temaları etrafında şekillenirken; bu duygusal derinliğin arka planında sıklıkla ruhani unsurlar ve mitolojik göndermeler yer alır (Oliver, 1960). Robert Johnson'ın "Cross Road Blues" adlı parçası, şeytanla yapılan bir anlaşmayı konu alır ve bu anlatı, Afro-Amerikan halk mitolojisindeki çift dünya ve ruhlar arası geçiş temasını doğrudan işler (Wald, 2004). Bu tür anlatılar, sadece bireysel duyguların ifadesi değil, aynı zamanda

kültürel hafızanın mitolojik kodlarla yeniden yazımıdır. Jazz ise, doğaçlamaya dayalı yapısıyla trickster figürünün müzikal yansıması gibidir. Louis Armstrong, Duke Ellington ve Charlie Parker gibi isimler, müziklerinde özgürlük, bireysellik ve sınırların aşılması gibi temaları ön plana çıkararak, Afro-Amerikan halkının kültürel kodlarını ses ve ritimle ifade etmişlerdir. Jazz'ın yaratıcı yapısı, baskıcı sistemlere karşı bir sesleniş ve sanatsal direniş olarak işlev görmüştür.

6.3 Gospel ve Ruhsal Ayinler

Gospel müziği, Afro-Amerikan dinî geleneğinin ruhani ve kültürel ifadesidir. Kölelik dönemindeki spirituals geleneğinden evrilerek doğan gospel, hem kutsal bir sesleniş hem de özgürlük arayışının güçlü bir sembolü hâline gelmiştir (Darden, 2004). Bu müzik türü, Tanrı'ya yönelişi, kurtuluş umudunu ve toplumsal dayanışmayı bir araya getirir. Mahalia Jackson ve Thomas A. Dorsey gibi sanatçılar, gospel'i yalnızca bir dini ifade değil, aynı zamanda sanatsal bir form olarak da yüceltmişlerdir. Ruhsal ayinler, özellikle pentekostal ve karizmatik kiliselerde müzikle birleşerek kolektif bir şifa sürecine dönüşmüştür. Ayinlerdeki ritmik ezgiler, çığlıklar, bedensel devinimler, Tanrı'yla doğrudan temasın ve toplumsal travmaların iyileştirilmesinin sembolik alanlarıdır (Miller, 2007). Bu tür ritüellerde mitolojik temalar; ruhların varlığı, kutsal müdahale ve mucize gibi motifler aracılığıyla hem bireysel hem toplumsal ruhsal uyanışı tetikler.

6.4. Afro-Amerikan Kültüründe Ritüeller ve Bayramlar

Afro-Amerikan kültürü, tarihsel direnişin, kolektif belleğin ve toplumsal dayanışmanın ritüel ve bayramlar yoluyla ifadesini bulan zengin bir mirasa sahiptir. Bu ritüeller, hem Afrika kökenli geleneklerin hem de Amerika'daki deneyimlerin harmanlanmasıyla oluşmuştur. Kwanzaa gibi modern kutlamalar, siyah kimliğin ve kültürel köklerin yeniden sahiplenilmesini temsil eder. Aynı şekilde Juneteenth, köleliğin sona erişinin anılmasıyla özgürlüğün kutsanmasına dönüşür. Kilise ayinleri, cenaze törenleri, geçiş ritüelleri ve topluluk festivalleri, hem ruhsal hem toplumsal anlamlar taşır. Tüm bu pratikler, Afro-Amerikan topluluğun hem geçmişle bağ kurma hem de geleceği inşa etme biçimlerini yansıtır.

6.5. Kwanzaa ve Gelenekleri

Kwanzaa, Afro-Amerikan topluluğunun kültürel mirasını ve birliğini kutlamak amacıyla her yıl 26 Aralık ile 1 Ocak tarihleri arasında düzenlenen bir bayramdır. 1966 yılında Dr. Maulana Karenga tarafından başlatılan bu kutlama, Afro-Amerikan topluluklarının kültürel değerlerini yüceltmek, kökenlerine olan bağı güçlendirmek ve toplumsal dayanışmayı teşvik etmek amacıyla ortaya çıkmıştır (Karenga, 2008). Karenga, Kwanzaa'yı yaratırken Afrika'daki hasat festivallerinden ilham almış; özellikle Batı ve Güney Afrika'da düzenlenen topluluk ritüellerini temel almıştır. "Kwanzaa" ismi, Swahili dilinde "ilk meyveler" anlamına gelen 'matunda ya kwanza' ifadesinden türetilmiştir ve bereket, paylaşım, birlik ve topluluk ruhunu yüceltir (Gates H. L., 2009). Kwanzaa, yalnızca kültürel bir kutlama olmanın ötesinde, Afro-Amerikan topluluğunun kimlik inşasında ve toplumsal dayanışmayı güçlendirmede merkezi bir rol oynamaktadır. Her yıl düzenlenen bu ritüeller, kölelik döneminin yarattığı tarihsel travmayı hatırlatırken, topluluğun köklerine olan bağlılığını pekiştirir. Kwanzaa'nın temelini oluşturan Nguzo Saba (Yedi İlke), bireysel ve toplumsal dayanışmanın mihenk taşlarını temsil eder (Karenga, 2008: 45).

Kwanzaa kutlamaları, sadece bireysel farkındalığı artırmakla kalmaz; aynı zamanda topluluk içi ekonomik dayanışmayı, ortak sorumluluk bilincini ve kolektif yaratıcılığı teşvik eder. Bu süreçte, nesiller arası kültürel aktarım sağlanır; özellikle çocuklara, Afro-Amerikan kimliğinin önemi ve tarihsel mücadeleler anlatılır. Modern dönemde, Kwanzaa törenleri sadece Amerika Birleşik Devletleri ile sınırlı kalmayıp Karayipler, İngiltere ve Kanada'daki Afro-Amerikan topluluklarında da kutlanmakta, sosyal medya aracılığıyla dijital platformlarda geniş kitlelere ulaşmaktadır. Böylece, Kwanzaa hem geçmişe duyulan saygının bir göstergesi hem de Afro-Amerikan topluluğunun geleceğe olan inancının sembolü olarak varlığını sürdürmektedir.

6.6. Ayinler ve Ruhsal Toplanmalar

Kwanzaa, Afro-Amerikan topluluğunun kültürel mirasını ve birliğini kutlamak amacıyla her yıl 26 Aralık ile 1 Ocak tarihleri arasında düzenlenen bir

bayramdır. 1966 yılında Dr. Maulana Karenga tarafından başlatılan bu kutlama, Afro-Amerikan toplumlarının kültürel değerlerini yüceltmek, kökenlerine olan bağlı güçlendirmek ve toplumsal dayanışmayı teşvik etmek amacıyla ortaya çıkmıştır (Karenga, 2008). Karenga, Kwanzaa'yı yaratırken Afrika'daki hasat festivallerinden ilham almış; özellikle Batı ve Güney Afrika'da düzenlenen topluluk ritüellerini temel almıştır (Asante, 2009). "Kwanzaa" ismi, Swahili dilinde "ilk meyveler" anlamına gelen matunda ya kwanza ifadesinden türetilmiştir ve bereket, paylaşım, birlik ve topluluk ruhunu yüceltir (Gates & Higginbotham, 2009).

6.7. Kwanzaa'nın Yedi Prensipleri: Nguzo Saba

Kwanzaa'nın merkezinde, Nguzo Saba olarak bilinen yedi temel ilke bulunur. Bu ilkeler, Afro-Amerikan toplumlarının kültürel ve sosyal dayanışmasını güçlendirmeyi hedefler (Karenga, 2008).

Umoja (Birlik): Aile, topluluk, ulus ve ırk arasındaki birlik duygusunu pekiştirmek.

Kujichagulia (Kendini Belirleme): Kendi kimliğini tanımlamak, isimlendirmek, yaratmak ve konuşmak.

Ujima (Toplumsal Sorumluluk): Topluluğun sorunlarını ortak bir şekilde çözmek, birlikte ilerlemek.

Ujamaa (Kooperatif Ekonomi): Topluluk içinde ekonomik dayanışmayı artırmak, kendi ekonomisini desteklemek.

Nia (Amaç): Topluluğun geleneklerini sürdürmek ve topluluk içinde anlamlı bir gelecek inşa etmek.

Kuumba (Yaratıcılık): Topluluğu daha güzel ve faydalı bir yer haline getirmek için yaratıcı olmak.

Imani (İnanç): Topluluğun, ailesinin, liderlerinin ve mücadelesinin doğruluğuna inanmak.

Bu yedi prensip, Kwanzaa boyunca her güne atfedilir ve her gün bir ilke topluluk tarafından kutlanır. Örneğin, Umoja günü, topluluğun bir araya gelerek birlik içinde hareket etmesini teşvik eden ritüellerle kutlanır (Karenga, 2008).

6.8. Kwanzaa'nın Sembolleri

Kwanzaa törenleri, yedi temel sembol etrafında şekillenir (Gates H. L., 2009).

Mazao (Hasat Ürünleri): Toprağın bereketini ve emeği temsil eder.

Mkeka (Hasır): Kültürel temelleri ve toplumsal birliği sembolize eder.

Kinara (Şamdan): Yedi kollu şamdan, yedi prensibi simgeler.

Muhindi (Mısır): Çocukları ve geleceği temsil eder; her çocuk için bir mısır koçanı yerleştirilir.

Mishumaa Saba (Yedi Mum): Her biri Nguzo Saba'nın bir ilkesini temsil eden mumlardır.

KikombechaUmoja (Birlik Kupası): Topluluğun birliği adına kullanılan ortak içki kabıdır.

Zawadi (Hediyeler): Eğitimsel ve kültürel değeri olan, anlamlı hediyeler verilir.

Her akşam bir mum yakılır ve o günün ilkesine uygun bir sohbet yapılır. Mumlar, Kinara adı verilen şamdan üzerinde dizilir: Bir siyah mum (insanların birliğini temsil eder), üç kırmızı mum (mücadeleyi simgeler) ve üç yeşil mum (geleceğe olan umudu ifade eder) (Karenga, 2008).

6.9. Kwanzaa Ritüelleri ve Kutlamalar

Kwanzaa boyunca gerçekleştirilen ritüeller, topluluğun birlikteliğini ve Afro-Amerikan kültürüne olan bağlılığı pekiştirir. Kutlamalar, genellikle toplu yemekler, şiir okumaları, müzik performansları ve dans gösterileri ile zenginleştirilir. Özellikle atalara saygı göstermek amacıyla yapılan dualar ve birlik kupasından içme geleneği, toplumsal hafızayı canlı tutar (Asante, 2009). Ayrıca, çocuklara kültürel değerler ve tarihsel miras aktarılır; genç nesillerin geçmişe olan bağları kuvvetlendirilir. Kwanzaa'nın son günü olan 1 Ocak, "Day of Meditation" (Meditasyon Günü) olarak kutlanır. Bu gün, bir önceki yıl değerlendirilir ve yeni yıl için toplumsal amaçlar belirlenir (Gates H. L., 2009). Bu ritüel, Afro-Amerikan topluluğunun kendi kaderini tayin etme ve birliği koruma arzusunu yansıtır.

6.10. Modern Kwanzaa Kutlamaları

Günümüzde Kwanzaa, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, Karayipler ve bazı Afrika ülkelerinde de kutlanmaktadır. Her ne kadar Hristiyanlık ya da İslam gibi köklü dinî sistemler kadar yaygın olmasa da, Afro-Amerikan topluluklarının kültürel hafızasını diri tutmak ve toplumsal birliği sağlamak açısından önemli bir simgedir (Karenga, 2008). Kwanzaa, modern Afro-Amerikan kimliğinin inşasında, tarihsel bilincin canlandırılmasında ve topluluk dayanışmasının pekiştirilmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Yıllar geçtikçe, Kwanzaa'nın kutlama biçimleri çeşitlenmiş ve Afro-Amerikan kültürünün evrimine tanıklık etmiştir.

6.11. Ayinler ve Ruhsal Toplanmalar

Afro-Amerikan kültüründe ayinler ve ruhsal toplanmalar hem dinî ibadetin hem de toplumsal dayanışmanın önemli bir parçasıdır. Bu ritüeller, köklerini Afrika'nın ruhani geleneklerinden ve kölelik dönemi boyunca şekillenen özgün Afro-Amerikan dinî pratiklerinden alır. Hristiyanlık, Vodun, Santería, Hoodoo gibi dinî sistemler ve Kwanzaa gibi kültürel bayramlar aracılığıyla, Afro-Amerikan topluluğu, ruhani deneyimleri kolektif bir şekilde yaşamaya devam etmiştir (Lincoln & Mamiya, 1990). Ayinler ve ruhsal toplanmalar, Afro-Amerikan topluluğunun tarihsel travmalara karşı geliştirdiği direniş biçimlerinden biridir. Kölelik döneminde, siyahi bireyler, gizlice düzenledikleri “brusharbor” adı verilen açık hava ibadetlerinde bir araya gelirdi. Bu ibadetler, baskıya karşı bir direniş alanı yaratırken, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı güçlendiren birer “ruhsal barınak” olarak işlev görüyordu (Mitchell, 2004). Bu ruhsal toplanmalarda müzik, dans, vaazlar ve dualar bir araya gelerek katılımcılarda kolektif bir şifa etkisi yaratır. Özellikle vaazların yoğun duygusal yapısı, topluluğun hem bireysel hem de kolektif travmalarla başa çıkmasına yardımcı olur. Vaizler, İncil anlatılarını özgürlük, eşitlik ve adalet temalarıyla harmanlayarak, Afro-Amerikan tarihini yeniden yorumlarlar (Cone, 1997).

6.12. Gospel Müziği

Gospel müziği, Afro-Amerikan ayinlerinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu müzik türü, kölelik döneminde ortaya çıkan “spirituals” geleneğinden evrilmiş olup,

hem ruhsal hem de politik bir söyleme sahiptir. Gospel şarkıları, Tanrı'ya olan inancı güçlendirirken, aynı zamanda topluluğun acılarını ve umutlarını ifade eder. Bu müzik tarzında güçlü vokal performanslar, coşkulu alkışlar ve topluluğun aktif katılımı öne çıkar (Darden, 2004). Gospel müziği, Afro-Amerikan kiliselerinde hem ibadet hem de sosyal hareketliliğin bir parçası olarak görülür. Özellikle sivil haklar hareketi döneminde, “*We Shall Overcome*” gibi şarkılar, toplumsal direnişin müzikal temsili haline gelmiştir. Bu müzik, sadece Tanrı'ya yakarış değil; aynı zamanda adalet arayışının bir simgesidir.

6.13. Trans ve Ruhani Deneyimler

Bazı Afro-Amerikan dinî pratiklerde, ruhani deneyimlerin fiziksel bir tezahürü olan trans halleri oldukça yaygındır. Özellikle Pentecostal ve Holiness kiliselerinde, “Kutsal Ruh’un inmesi” olarak tanımlanan trans halleri, bireylerin ilahi varlıkla bağlantı kurduklarına inandıkları özel anlar olarak kabul edilir (Lincoln & Mamiya, 1990). Bu trans deneyimleri sırasında, katılımcılar yoğun bir şekilde dans eder, yüksek sesle bağırır, ağlar veya gülme krizine girer. Bu fiziksel tepkiler, katılımcıların Tanrı'nın varlığını hissettiklerini ve ruhsal bir arınma yaşadıklarını düşündürür. Afro-Amerikan kültüründe bu tür deneyimler, bireysel ve toplumsal dönüşümün bir parçası olarak görülür (Mitchell, 2004).

6.14. Vodun ve Santería Ayinleri

Afro-Amerikan topluluğunun bir diğer önemli ruhsal pratik alanı ise Vodun ve Santería ayinleridir. Bu ayinlerde, davul ritimleri ve dans eşliğinde ruhların çağrıldığı, orisha'larla iletişim kurulan ritüeller gerçekleştirilir. Ayinlerde trans haline geçme, kutsal nesnelere temas kurma ve topluluğun şifa bulması amaçlanır (Murphy, 1994). Bu ayinlerde kullanılan semboller, Afro-Amerikan ruhani kimliğinin temel yapı taşlarıdır. Örneğin, “Ogun’un Dansı” ya da “Yemayá'nın Ritüeli” gibi törenler, doğayla kurulan bağın ruhsal boyutunu vurgular. Afro-Amerikan topluluğu, bu tür ayinlerde doğa ruhlarıyla temas kurarak hem bireysel hem de kolektif şifa bulur (Hagedorn, 2001). Günümüzde de Afro-Amerikan ayinleri, sadece dinî ibadetle sınırlı kalmayıp, toplumsal hareketlerin bir parçası

olarak işlev görmeye devam etmektedir. Siyahi kiliselerde düzenlenen “Barış ve Adalet Ayinleri” veya sivil haklar temalı vaazlar, topluluğun güncel sorunlara ruhsal bir perspektiften bakmasını sağlar (Cone, 1997). Özellikle George Floyd protestoları gibi toplumsal adalet hareketlerinde, kiliseler ruhsal dayanışma merkezleri olarak öne çıkmıştır. Bu süreçte gerçekleştirilen ayinlerde, dualar ve şarkılar aracılığıyla hem yas tutulmuş hem de adalet arayışı pekiştirilmiştir.

6.15. Kimlik İnşasında Rolü

Afro-Amerikan mitolojisi, sadece geçmişin bir yankısı değil; günümüz Afro-Amerikan kimliğinin inşasında da kritik bir rol oynamaktadır. Kölelik döneminde zorla koparılan kökler, sözlü anlatılar, mitler, halk hikâyeleri ve spiritüel pratikler aracılığıyla korunmuş ve yeni nesillere aktarılmıştır (Holloway, 2005). Bu kültürel miras, toplulukların kendilerini tanımlama, dayanışma kurma ve geçmişin acılarını onarma sürecinde önemli bir yere sahiptir. Mitolojik figürler, semboller ve ritüeller, Afro-Amerikan topluluğun kolektif hafızasında güçlü bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Örneğin, trickster (hilekâr) figürü olan Anansi veya Br'erRabbit, Afro-Amerikan kültüründe toplumsal eleştirinin, direnişin ve hayatta kalmanın bir sembolü olarak kabul edilir (Levine, 1977). Bu figürler, güçsüz görünenin güçlüye karşı zekâ ile üstün gelmesini simgeler. Aynı şekilde, "Big Mama" ya da "Wise Old Woman" gibi arketipler, toplumsal rehberlik, bilgelik ve dayanışmanın taşıyıcılarıdır. Afro-Amerikan kimliği, yalnızca tarihsel bir arka planın uzantısı değil, aynı zamanda modern dünyada siyah bireylerin kendi kültürel köklerine dönük bir bağ kurmasını sağlayan bir köprü işlevi görmektedir (Rabeteau, 2004). Harlem Rönesansı'ndan Sivil Haklar Hareketi'ne, Black Lives Matter'dan modern sanata kadar geniş bir yelpazede bu mitolojik ve kültürel kodların yankısı hissedilir. Sanatta, müzikte ve edebiyatta Afro-Amerikan mitolojisinin sembollerine sıkça rastlanması, bu mirasın canlılığını koruduğunu gösterir. Modern Afro-Amerikan edebiyatında Toni Morrison, Zora Neale Hurston ve Alice Walker gibi yazarlar, mitolojik temaları eserlerinde işleyerek geçmişin izlerini günümüze taşırlar. Özellikle Toni Morrison'un *Song of Solomon* ve *Beloved* eserleri, geçmişle hesaplaşma, travmanın işlenmesi ve kültürel köklerin yeniden keşfedilmesi açısından mitolojik unsurları güçlü biçimde

işler (Morrison T. , 1987) (Morrison T. , 1997). Bu eserler, Afro-Amerikan toplumunun tarihsel hafızasını, mitolojik imgelerle gün yüzüne çıkarır.

Afro-Amerikan mitolojisinin günümüzdeki yansımaları, sadece edebiyat ve sanatta değil, dini pratiklerde ve toplumsal dayanışmada da belirgin bir şekilde görülmektedir. Özellikle Vodun, Santería, Hoodoo gibi Afro-Amerikan dinî gelenekler, geçmişin ruhsal mirasını yaşatmakta ve topluluk içindeki bağları güçlendirmektedir. Bu inanç sistemleri, modern şehir yaşamında bile varlığını sürdürmekte; toplumsal baskılara ve ayrımcılığa karşı manevi bir sığınak görevi görmektedir (Smith, 2017). Günümüzde, Afro-Amerikan toplulukların dini ritüellerinde, atalara saygı, doğayla uyum ve spiritüel rehberlik gibi Afrika kökenli inançların izleri görülmektedir (Thompson, 1983). Siyahi kiliselerde düzenlenen ruhsal ayinler, gospel müziği ve toplu ibadetler, kölelik döneminden bu yana varlığını sürdüren spiritüel bir direniş biçimi olarak kabul edilir (Lincoln & Mamiya, 1990). Ayrıca, Black Lives Matter gibi toplumsal hareketler de Afro-Amerikan mitolojisinden esinlenmiş söylemlerle güç bulmaktadır. Protesto yürüyüşlerinde atalara yakarış, toplu dualar ve geleneksel halk şarkıları, geçmişin direniş mirasını günümüze taşır (Hill Collins, 2006). Afro-Amerikan mitolojisi, günümüzde bir kültürel direniş aracı, kimlik tanımlama mekanizması ve toplumsal dayanışma aracı olarak yaşamaya devam etmektedir. Sonuç olarak, Afro-Amerikan mitolojisi, kölelik döneminden bugüne, toplumsal hafızayı canlı tutan, kimlik inşasını destekleyen ve topluluk içi dayanışmayı güçlendiren bir yapı olarak varlığını sürdürmektedir. Bu mitolojik yapı, modern dünyada Afro-Amerikan toplulukların hem geçmişle yüzleşmesini hem de geleceğe umutla bakmasını sağlamaktadır.

6.16. Afro-Amerikan Kültürünün Geleceği ve Küresel Etkileri

Afro-Amerikan edebiyatı da küresel ölçekte ses getirmiştir. Toni Morrison, Alice Walker, James Baldwin ve Maya Angelou gibi yazarlar, Afro-Amerikan topluluğunun tarihini, kültürel belleğini ve kimlik arayışını evrensel bir dille anlatmayı başarmışlardır. Özellikle Morrison'un *Beloved* ve Walker'ın *The Color Purple* eserleri, yalnızca Amerika'da değil, Avrupa ve Afrika'da da geniş bir okuyucu kitlesi bulmuştur. Bu edebiyat eserleri, Afro-Amerikan topluluğunun kölelikten modern dünyaya uzanan direniş öyküsünü, kolektif belleğin bir parçası

olarak evrenselleştirmiştir. Afro-Amerikan yazarların eserleri, kölelik sonrası toplumsal bellek, kimlik inşası ve kültürel direnç üzerine evrensel sorular sormaya devam etmektedir.

Afro-Amerikan kültürü, günümüzde küresel popüler kültürün en etkili unsurlarından biri haline gelmiştir. Moda, müzik, edebiyat ve sinema gibi yaratıcı endüstrilerde Afro-Amerikan estetiği ve anlatısı giderek daha fazla görünürlük kazanmıştır. Hip-hop kültürü, sokak modası ve afro-fütürizm gibi akımlar, modern sanatın ve gençlik kültürünün merkezinde yer alır hale gelmiştir. Bunun yanı sıra, sosyal medya platformları, Afro-Amerikan sanatçıların, aktivistlerin ve içerik üreticilerinin seslerini küresel bir ölçekte duyurmalarını sağlamaktadır. Black Twitter, Afro-Amerikan topluluğunun politik ve kültürel söylemlerini global bir alana taşımış; farkındalık yaratma konusunda etkili olmuştur.

6.17. Modern Dünyada Afro-Amerikan İnançları

Afro-Amerikan inanç sistemleri, yüzyıllar boyunca kölelik, ırk ayrımcılığı ve toplumsal dışlanma gibi zorlu koşullar altında varlığını sürdürmüştür; zamanla direnişin, topluluk dayanışmasının ve kültürel dirilişin güçlü sembolleri hâline gelmiştir (Lincoln & Mamiya, 1990; Murphy, 1994). 21. yüzyıla gelindiğinde, bu inanç sistemleri sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde değil, dünya genelinde de bir kültürel miras olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Gates, 1988; Hill Collins, 2006). Afro-Amerikan mitolojisi, dinî pratikleri ve toplumsal ritüelleri, modern dünyada yeni yorumlar ve toplumsal hareketler ile yeniden şekillenmektedir (Holloway, 2005; Painter, 2007). Modern Afro-Amerikan inançlarının merkezinde, geçmişle bağ kurma, kimlik inşası ve toplumsal dayanışma bulunmaktadır (Olmos & Paravisini-Gebert, 2003). Özellikle Vodun, Santería ve Hoodoo gibi Afro-Amerikan dinî gelenekler, modern şehir hayatında bile uygulanmaya devam etmekte, genç kuşaklar arasında spiritüel bir uyanışın sembolü olarak kabul görmektedir (Murphy, 1994; Palmie, 2013). New Orleans, Miami, New York gibi şehirlerde Vodun ve Santería merkezli ritüeller, müzik festivalleri ve toplumsal dayanışma etkinlikleri düzenlenmektedir (Hagedorn, 2001). Bu ritüeller, sadece kültürel kimliğin korunmasını sağlamakla kalmaz; aynı zamanda toplumsal aidiyet ve ruhsal arınma

süreçlerini de besler (Palmie, 2013; Washington, 1990). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, Afro-Amerikan inançları dijital platformlarda da görünürlük kazanmaya başlamıştır (Painter, 2007). Sosyal medya, çevrimiçi topluluklar ve dijital ritüel pratikleri, genç nesillerin bu kültürel mirasa erişimini kolaylaştırmıştır (Murphy, 1994). Özellikle YouTube, Instagram ve TikTok gibi platformlarda, Vodun ve Hoodoo pratiği yapan topluluklar ritüel paylaşımında bulunmakta, dijital çağın ritüel pratiğini yeniden tanımlamaktadır (Hagedorn, 2001; Gates, 1988).

6.18. Küresel Popüler Kültür İçindeki Yeri

Afro-Amerikan mitolojisi ve inanç sistemleri, modern popüler kültürün güçlü bir parçası haline gelmiştir. Sinema, edebiyat, müzik ve moda gibi yaratıcı alanlarda, Afro-Amerikan kültürünün etkisi açıkça hissedilmektedir (Smith, 2017; Washington, 1990). Örneğin, Marvel Sinematik Evreni'nde "Black Panther" (2018) filmi, Wakanda'nın mitolojik yapısını Afro-Amerikan kültür mirasıyla harmanlayarak milyonlarca izleyiciye ulaştı (Thompson, 1983). Filmdeki Wakanda mitolojisi, Afrika kökenli toplulukların spiritüel inançlarını ve teknolojik ilerlemelerini aynı potada eriterek sunmaktadır (Smith, 2017). Bu durum, Afro-Amerikan mitolojisinin küresel popüler kültür içindeki yerini güçlendirmiş ve milyonlarca kişi tarafından takdir edilmesini sağlamıştır (Hagedorn, 2001). Aynı şekilde, müzik alanında da Afro-Amerikan mitolojisinin izleri açıkça görülmektedir. Hip-hop, rap, blues ve jazz, Afro-Amerikan kültürünün dünyaya sunduğu en büyük müzikal miraslardan bazılarıdır (Gates, 1988; Holloway, 2005). Jay-Z, Kendrick Lamar, Beyoncé gibi sanatçılar, şarkılarında Afro-Amerikan direnişini, mitolojisini ve toplumsal hafızasını yaşatmaktadır (Washington, 1990). Bu müzik türleri, sadece Amerikan toplumunu değil, dünya çapında milyonlarca dinleyiciyi etkileyerek Afro-Amerikan kültürünü küresel bir fenomene dönüştürmüştür (Murphy, 1994; Palmie, 2013). Moda dünyasında da Afro-Amerikan kültürünün etkisi hissedilmektedir. Özellikle hip-hop kültürüyle birlikte, Afro-Amerikan modası sokak stiline yön vermiş; spor ayakkabılar, geniş kesim pantolonlar, altın aksesuarlar ve saç stilleri dünya genelinde bir akım yaratmıştır (Jones, 2013; Hill Collins, 2006). Bu moda trendleri, sadece estetik bir tercih değil; aynı zamanda Afro-Amerikan kimliğinin, direnişinin ve özgüveninin sembolü olarak algılanmaktadır (Thompson, 1983; Gates, 1988).

SONUÇ

Bu çalışma, Afro-Amerikan mitolojisinin kökenlerinden başlayarak, bu mitolojik anlatıların edebi eserlere olan yansımalarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma boyunca, Afro-Amerikan topluluklarının sözlü geleneklerle taşıdığı mitolojik figürler, ruhani pratikler ve toplumsal direniş stratejileri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Özellikle, Trickster figürleri olan Anansi ve Br'er Rabbit'in, direnişin sembolü olarak edebi eserlerde nasıl yeniden üretildiği gözler önüne serilmiştir. Bu figürler, Afro-Amerikan toplumunun kölelik dönemindeki varoluş mücadelesini ve kültürel devamlılığını temsil eden önemli arketiplerdir. Afro-Amerikan edebiyatının güçlü temsilcileri olan Toni Morrison ve Zora Neale Hurston, mitolojik anlatıları modern edebiyat formlarıyla harmanlayarak, Afro-Amerikan kimliğinin direnişini ve ruhsal yeniden doğuşunu edebi sahneye taşımışlardır. Morrison'un *Beloved* ve *Song of Solomon* eserlerinde, köleliğin travmatik hafızası, mitolojik unsurlar aracılığıyla somutlaştırılırken; geçmişle hesaplaşma, atalara tapınma ve uçuş miti gibi temalar üzerinden kimlik arayışı edebi bir gerçeklikle işlenmiştir. Benzer şekilde, Hurston'un *Their Eyes Were Watching God* romanında doğa unsurları, Afro-Amerikan mitolojisinin sembollerini taşıyan bir arka plan sunar. Fırtına, nehir ve toprak gibi doğa imgeleri, karakterlerin ruhsal dönüşümünü ve özgürlük arayışlarını temsil eden güçlü metaforlar olarak karşımıza çıkar. Bunun yanı sıra, Afro-Amerikan mitolojisinde önemli yer tutan senkretik dini sistemler—Vodun, Hoodoo ve Santería—edebiyatta da güçlü bir şekilde temsil edilmiştir. Bu dinî pratikler, kölelik döneminde ruhsal bir direnç mekanizması olarak varlığını sürdürmüş; modern edebiyatta ise toplumsal hafızanın yeniden üreticisi olarak karşımıza çıkmıştır. Özellikle Morrison'un *Song of Solomon* eserinde, karakterlerin geçmişle bağ kurma süreçleri, Vodun'un spiritüel sembolizmi üzerinden anlamlandırılmıştır. Bu anlatılar, bir yandan kültürel hafızayı diri tutarken, diğer yandan toplumsal direncin sembolik araçları olarak işlev görmektedir. Afro-Amerikan kültürünün geleceği ise, küresel bir etki alanı yaratacak şekilde genişlemektedir. 20. yüzyılda müzik, edebiyat ve sinema aracılığıyla dünya genelinde görünürlük kazanan Afro-Amerikan kültürü, özellikle jazz, blues, gospel ve hip-hop gibi müzik türleriyle evrensel bir anlatım biçimi haline gelmiştir. Harlem Rönesansı ile başlayan bu sanatsal hareket, modern zamanlarda

hip-hop kültürüyle devam etmiş; toplumsal adaletsizlikler ve ırksal eşitsizlikler konusunda küresel bir bilinç oluşturmuştur. Buna ek olarak, Afro-Amerikan sineması, tarihsel hafızayı ve kültürel direnişi evrensel bir dille anlatmayı başarmıştır. Malcolm X, Selma, 12 Years a Slave ve Black Panther gibi yapıtlar, Afro-Amerikan mirasını dünya sahnesine taşımış, sinemada güçlü bir temsil yaratmıştır. Özellikle Black Panther, Afrika kültürü ile Afro-Amerikan mirasını bir araya getirerek kültürel bir sembol haline gelmiştir. Edebiyat alanında ise Toni Morrison, Alice Walker, James Baldwin ve Maya Angelou gibi yazarlar, Afro-Amerikan kimliğinin tarihsel mücadelesini evrensel bir anlatıya dönüştürmüşlerdir. Morrison'un Beloved ve Walker'ın The Color Purple eserleri, yalnızca Amerika'da değil, dünya genelinde yankı bulmuş; Afro-Amerikan edebiyatını küresel bir hafızanın parçası haline getirmiştir. Sonuç olarak, Afro-Amerikan mitolojisinin edebi yansımaları, kölelik ve ırksal baskı süreçlerinin ötesine geçerek, Afro-Amerikan kimliğinin yeniden inşasında kilit bir rol oynamaktadır. Morrison ve Hurston gibi yazarlar, mitolojik unsurları edebiyatın sembolik diliyle yeniden işleyerek, hem geçmişi onurlandırmış hem de geleceğe dair güçlü bir direniş anlatısı yaratmışlardır. Bu çalışma, Afro-Amerikan edebiyatındaki mitolojik yansımaların, toplumsal hafıza, direniş ve kimlik inşası üzerindeki derin etkilerini göstermeyi amaçlamıştır. Afro-Amerikan mitolojisi, yalnızca geçmişin bir yansıması değil; aynı zamanda günümüz edebiyatının güçlü bir ilham kaynağı ve direnişin devam eden sembolüdür. Afro-Amerikan kültürünün küresel etkisi ise, gelecekte de daha güçlü bir şekilde varlık gösterecek ve toplumsal adalet arayışlarının sembolü olmaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Abrahams, R. D. (1983). *African American Folktales: Stories from Black Traditions in the New World*. Pantheon: Pantheon Books.
- Alexander, K. (2011). *Pentecostal Healing: Models in Theology and Practice*. Deo Publishing.
- Anderson, J. (2008). *Hoodoo, Voodoo, and Conjure: A Handbook*. Greenwood Press.
- Asante, M. K. (2009). *The African American encyclopedia*. Infobase Publishing.
- Austin, A. D. (1984). *African Muslims in antebellum America: A sourcebook*. Garland Publishing.
- Bascom, W. (1969). *Ifa Divination: Communication Between Gods and Men in West Africa*. Indiana: Indiana University Press.
- Bettelheim, B. (1969). *The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales*. Knopf: Knopf.
- Blockson, C. L. (1987). *The Underground Railroad*. Berkley: Berkley Publishing.
- Boyd, H. (2003). *Autobiography of a People: Three Centuries of African American History Told by Those Who Lived It*. New York: Doubleday.
- Brown, D. (2003). *Santería Ritual, and Innovation in an Afro-Cuban Religion*. Chicago: University of Chicago Press.
- Brown, K. (1991). *Mama Lola: A Vodou Priestess in Brooklyn*. California: University of California Press.
- Burnim, M. V. (2006). *The Gospel Sound: Good News and Bad Times*. Illinois: University of Illinois Press.
- Burnim, M., & Maultsby, P. K. (2015). *African American Music: An Introduction*. Routledge.
- Campbell, H. (1987). *Rasta and resistance: From Marcus Garvey to Walter Rodney*. Africa World Press.
- Chireau, Y. P. (2003). *Black Magic: Religion and the African American Conjuring Tradition*. California: University of California Press.
- Clegg, C. A. (1997). *An Original Man: The Life and Times of Elijah Muhammad*. St. Martin's Press.

- Clinton, C. (2004). *Harriet Tubman: The road to freedom*. Brown and Company.
- Cone, J. H. (1997). *God of the oppressed*. Orbis Books.
- Courlander, H. (1976). *A Treasury of African-American Folklore*. Marlowe & Company.
- Curtis, E. E. (2002). *Islam in Black America: Identity, Liberation, and Difference in African-American Islamic Thought*. SUNY Press.
- Darden, R. (2004). *People Get Ready!: A New History of Black Gospel Music*. Continuum: Continuum.
- Deren, M. (1953). *Divine Horsemen: The Living Gods of Haiti*. New York: Vanguard Press.
- Desmangles, L. G. (1992). *The Faces of the Gods: Vodou and Roman Catholicism in Haiti*. Carolina: University of North Carolina Press.
- Diouf, S. A. (1998). *Servants of Allah: African Muslims enslaved in the Americas*. NYU Press.
- Dorsey, R. (2000). *People Get Ready!: A New History of Black Gospel Music*. Continuum: Continuum.
- Douglass, F. (2003). *Narrative of the life of Frederick Douglass, an American slave*. . New York: Modern Library. (Original work published 1845).
- Drewal, H. L. (1992). *Yoruba Ritual: Performers, Play, Agency*. Indiana: Indiana University Press.
- Fraizer, E. F. (1964). *The Negro Church in America*. Schocken Books.
- Freeman, M. (2012). *Pentecostalism and the Poor: Religion and Social Inequality in Africa and Latin America*. Palgrave Macmillan.
- Gardell, M. (1996). *In the Name of Elijah Muhammad: Louis Farrakhan and the Nation of Islam*. Duke University Press.
- Gates, H. L. (1988). *The Signifying Monkey: A Theory of African-American Literary Criticism*. Oxford: Oxford University Press.
- Gates, H. L. (2009). *African American National Biography*. Oxford: Oxford University Press.
- Genovese, E. D. (1974). *Roll, Jordan, Roll: The World the Slaves Made*. Chicago: Vintage.
- Gonzalez, M. (2010). *Afro-Caribbean Religions: An Introduction to Their Historical, Cultural, and Sacred Traditions*. Temple University Press.
- Gonzalez, W. M. (2002). *Santería: The Religion*. Llewellyn: Llewellyn Publications.

- Goss, L., & Barnes, M. E. (1989). *Talk That Talk: An Anthology of African American Storytelling*. Chicago: Simon & Schuster.
- Hagedorn, K. J. (2001). *Divine Utterances: The Performance of Afro-Cuban Santería*. Smithsonian Institution Press.
- Hale, T. A. (1998). *Griots and Griottes: Masters of Words and Music*. Indiana: Indiana University Press.
- Harris, J. C. (1881). *Uncle Remus: His Songs and His Sayings*. Appleton: Appleton.
- Harris, M. L. (2004). *Gifts of Virtue, Alice Walker, and Womanist Ethics*. New York: Palgrave Macmillan.
- Herskovits, J. M. (1938). *Dahomey: An Ancient West African Kingdom (Vol. 1 & 2)*. Benin: J.J. Augustin.
- Holloway, J. E. (2005). *Africanisms in American culture (2nd ed.)*. Indiana: Indiana University Press.
- Hughes, L. (2002). *The collected poems of Langston Hughes*. (A. R. Roessel, Dü.) Vintage Classics.
- Joyner, C. (1984). *Down by the Riverside: A South Carolina Slave Community*. Illinois: University of Illinois Press.
- Karenga, M. (2008). *Kwanzaa: A celebration of family, community and culture (2nd ed.)*. . Timbuktu: University of Sankore Press.
- Laguerre, M. (1980). *Voodoo and politics in Haiti*. New York: Palgrave Macmillan.
- Levine, L. W. (1977). *Black Culture and Black Consciousness: Afro-American Folk Thought from Slavery to Freedom*. Oxford: Oxford University Press.
- Lincoln, C. E., & Mamiya, L. H. (1990). *The Black Church in the African American Experience*. Duke University Press.
- Lincoln, E. (1994). *The Black Muslims in America (3rd ed.)*. Eerdmans Publishing Co.
- Long, C. H. (2001). *Significations: Signs, Symbols, and Images in the Interpretation of Religion*. Fortress Press.
- MacGaffey, W. (1986). *Religion and Society in Central Africa: The BaKongo of Lower Zaire*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mason, M. (2002). *Living Santería: Rituals and Experiences in an Afro-Cuban Religion*. Smithsonian Institution Press.
- Mbiti, J. S. (1990). *African Religions and Philosophy (2nd ed.)*. Heinemann: Heinemann.

- McCarthy Brown, K. (1991). *Mama Lola: A Vodou Priestess in Brooklyn*. Berkeley: University of California Press.
- Mikell, G. (1994). *African Feminism: The Politics of Survival in Sub-Saharan Africa*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
- Miller, D. E. (2007). *Global Pentecostalism: The new face of Christian social engagement*. California: University of California Press.
- Mitchell, H. (2004). *Black Preaching: The Recovery of a Powerful Art (2nd ed.)*. Nashville: Abingdon Press.
- Morrison, T. (1987). *Beloved*. New York: Alfred A. Knopf.
- Morrison, T. (1997). *Song of Solomon*. New York: Alfred A. Knopf.
- Murphy, J. (1994). *Working the Spirit: Ceremonies of the African Diaspora*. Boston: Beacon Press.
- Murrell, S. N. (2010). *Afro-Caribbean Religions: An Introduction to Their Historical, Cultural, and Sacred Traditions*. Temple: Temple University Press.
- Oliver, P. (1960). *Blues fell this morning: Meaning in the blues*. Cambridge University Press.
- Olmos, M. F., & Paravisini, G. L. (2003). *Creole Religions of the Caribbean: An Introduction from Vodou and Santería to Obeah and Espiritismo*. New York: New York University Press.
- Palmie, S. (2013). *The Cooking of History: How Not to Study Afro-Cuban Religion*. Chicago: University of Chicago Press.
- Pelton, R. D. (1980). *The Trickster in West Africa: A Study of Mythic Irony and Sacred Delight*. California : University of California Press.
- Pelton, R. D. (1980). *The Trickster in West Africa: A Study of Mythic Irony and Sacred Delight*. California: University of California Press.
- Pinn, A. B. (2003). *Terror and Triumph: The Nature of Black Religion*. Fortress Press.
- Rabeteau, A. J. (2004). *Canaan Land: A Religious History of African Americans*. Oxford: Oxford University Press.
- Ramsey, G. P. (2003). *Race Music: Black Cultures from Bebop to Hip-Hop*. California: University of California Press.
- Rankine, C. (2014). *Citizen: An American lyric*. Minnesota: Graywolf Press.
- Rigney, B. (1991). *The Voices of Toni Morrison*. Ohio: Ohio State University Press.

- Robeteau, A. J. (1978). *Slave Religion: The "Invisible Institution" in the Antebellum South*. Oxford: Oxford University Press.
- Stuckey, S. (1987). *Slave Culture: Nationalist Theory and the Foundations of Black America*. Oxford: Oxford University Press.
- Taylor, C. (1994). *The Black Church and African American Culture*. Temple University Press.
- Thornton, J. (1998). *Africa and Africans in the Making of the Atlantic World, 1400–1800*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wald, E. (2004). *Escaping the Delta: Robert Johnson and the invention of the blues*. Amistad.
- Yronwode, C. (2002). *Hoodoo Herb and Root Magic*. Curio: Lucky Mojo Curio Co.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı: EMBİYAOĞLU DEMİR, Beyzanur

Uyruğu: T.C

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Van Y.Y.Ü Edebiyat Fak. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü	2022
Yüksek Lisans	Van Y.Y.Ü Sosyal Bilimler Ens. İngiliz Dili ve Edebiyatı A.B.D	2025

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2023	Tuşba Tarım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	İngilizce Öğretmeni
2024	Doğa Koleji	İngilizce Öğretmeni

Yabancı Dil

İngilizce C-1

Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Beyzanur Demir EMBİYAOĞLU
Öğrenci No	22920016003
Anabilim Dalı	İngiliz Dili ve Edebiyatı
Programı	İngiliz Dili ve Edebiyatı
Statüsü	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora

Tez Bilgileri	
Başlığı/Konusu	Afro-Amerikan Edebiyatındaki Mitlerin, Efsaneler ve Geleneksel Hikayelerin Günümüz Yazarların Eserlerine Yansımalarının İncelenmesi

Tez Orijinallik Raporu Bilgileri*	
Sayfa Sayısı (Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümleri)	61
İntihal Tespit Programı	Turnitin
Benzerlik Oranı (%)	%3
Tarih	02/05/2025

* Orijinallik raporu, aşağıdaki filtreler kullanılarak oluşturulmuştur:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içmediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimizi ve yukarıda vermiş olduğumuz bilgilerin doğru olduğunu beyan ederiz.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

	Danışman	Öğrenci
Adı Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Zeki EDİS	Beyzanur DEMİR EMBİYAOĞLU
İmza		
		Tarih 23.05.2025